

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA HISTORIE

ARCHIVNICTVÍ

Dějiny a katalog

historického fondu farní knihovny Skorošice

Bakalářská diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Jana Oppeltová, Ph.D.

Čestně prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s pomocí níže uvedených zdrojů.

V Olomouci dne 17. srpna 2020

.....

Poděkování

Chtěla bych poděkovat své vedoucí práce paní Mgr. Janě Oppeltové Ph.D., za její velmi cenné rady a připomínky a hlavně trpělivost.

Dále bych ráda poděkovala ředitelce SOkA Jeseník Mgr. Bohumile Tinzové za její vstřícnost a ochotu, rovněž taky dalším zaměstnancům Státního okresního archivu v Jeseníku, kteří mi byli nápomocni při návštěvnách a bádání v archivu.

V neposlední řadě patří mé poděkování kolegovi J. Uhlířovi za jeho nekonečnou trpělivost a pomoc při dokumentování farní knihovny a také rodině za jejich velkou psychickou podporu.

Obsah

Obsah	4
1 Úvod.....	5
2 Prameny a literatura	7
3 Církevní správa v rakouském Slezsku pro jesenickou a vrtislavskou oblast	14
3.1 Období církevní správy za Filipa Gotharda Schaffgotsche	17
4 Dějiny Skorošic	21
4.1 Farnost Skorošice	25
4.2 Školství.....	28
4.3 Kostel sv. Martina	31
4.4 Faráři ve Skorošicích.....	35
4.5 Historie farní knihovny.....	42
5 Rozbor knižního fondu	47
5.1 Časové zařazení.....	47
5.2 Obsahové složení.....	47
5.3 Jazyk.....	49
5.4 Místa vydání a tiskaři	49
5.5 Vlastníci knih	53
5.6 Grafická výzdoba	55
5.7 Vazby knih	59
6 Fyzický stav fondu	70
7 Závěr	72
8 Seznam pramenů a literatury	74
8.1 Prameny.....	74
8.2 Edice pramenů.....	74
8.3 Literatura	75
8.4 Internetové zdroje.....	77
9 Anotace	79
10 Resumé.....	80

1 Úvod

Téma bylo zvolené na základě bakalářské práce Mgr. Markéty Poskočilové, která se začala zajímat o záchranu drobných církevních fondů na Jesenicku, respektive Farní knihovny Žulové uložené v SOkA Jeseník. Upozornila tak, na jejich důležitost a poskytla nové badatelské možnosti ve zpracovávání této problematiky. Jak uvádí ve své práci, jde o několik fondů, které jsou uloženy ve Státním okresním archivu Jeseník. Tyto fondy by měly být zpracovány, jelikož by mohly pomoci badatelům v pochopení církevních dějin v rámci jesenického regionu, které se svou blízkou návazností na Vratislavskou diecézi podstatně liší od jiných částí republiky. Z těchto důvodů jsem se rozhodla navázat na práci M. Poskočilové a zpracovat farní knihovnu obce Skorošice, jež je uložena v témže archivu.

Pro lepší porozumění historie oblasti je třeba nahlížet na celý komplex Jesenicka, jenž spadal pod Vratislavskou diecézi společně i s Těšínskem. Není to snadný úkol, jelikož zde nastává problém, který se týká především nezpracovaných pramenů a špatnou dostupností k vratislavským fondům. I přes to je k dispozici odborná literatura, která tuto problematiku osvětluje. Je také možnost nahlížet do materiálů, které byly již zpracovány pro Těšínsko a snažit se tuto církevní oblast pochopit z druhé části Slezska.

V úvodu práce jsem se zaměřila na církevní správu Jesenicka a blízkého okolí, v této souvislosti dále navazuji na vznik farní sítě v oblasti vesnice Skorošice. Tím bych uvedla dle stručných, dochovaných pramenů dějiny farnosti Skorošice vedené do roku 1945, kdy byl pro obyvatele tento rok zlomový, ve kterém došlo k ekonomickému a sociálnímu odsunu Němců na Jesenicku. Pro zpracování dějin skorošické farnosti byly oporou české překlady farních kronik, které jsou vedeny od roku 1783 do roku 1956. Dějiny Skorošic jsou zakončené právě rokem 1945, se kterým se pojila tehdejší celosvětová situace s nástupem Hitlera k moci a průběhem 2. Světové války a konečným odsunem německého obyvatelstva z pohraničí.

Základním dějištěm veškerého církevního dění jsou sakrální stavby, proto se v práci zmiňuji o samotném kostele sv. Martina a jeho změnách v průběhu let. Dále o kaplích, které se nachází v okolí a spadaly právě pod skorošickou kolaturu.

Hlavní část mé práce bude věnována samotné knihovně, jejímu vzniku a celkovému rozboru knižního celku, který byl společně s farním archivem svezem a uložen ve Státním okresním archivu Jeseník. Kde je společně s dalšími farními knihovnami z blízkého okolí. Na rozdíl od těchto knihoven je skorošická jednou z největších. Součástí bakalářské práce je rovněž katalog knih. Zpracováním tohoto fondu a uveřejněním katalogu se umožní zkoumání dalších drobných církevních fondů v již zmíněné oblasti.

2 Prameny a literatura

Na začátek bych zde zmínila práci Mgr. Markéty Poskočilové *Dějiny a katalog farní knihovny Žulová uložené v SOkA Jeseník*.¹ Ta začala se záchranou drobných církevních fondů na Jesenícku a navázala tak na práci Mgr. Jany Oppeltové, Ph.D. a Mgr. Věry Slavíkové, které se touto problematikou zabývají.

Práce Mgr. Poskočilové byla pro mě celou dobu oporou, neboť tématem této práce – dějiny a katalog farní knihovny ve Skorošicích je blízký a z části podobný dějinám obce Žulové. Dějiny těchto dvou vesnic se v minulosti několikrát v mnoha směrech proluly a bylo nutné pracovat i s touto literaturou. V úvodu práce zmiňuji problematiku církevní správy ve vratislavské diecézi, do které spadalo Jesenícko a Těšínsko. Pro pochopení této problematiky byly užity poznatky z knihy od Davida Pindura *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*,² tato publikace se převážně věnuje těšínské části, avšak v úvodu osvětluje vznik celé církevní správy na slezském území a dotýká se i oblasti Jesenícka.

Pro doplnění souvislostí jsem využila publikaci *Exil vratislavského biskupa Filipa Gottharda Schaffgotsche na Jánském Vrchu*³ od autora Dušana Uhlíře, který se zabýval v kolektivní monografii *Slezsko v církevních dějinách 18. století*, dále *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*⁴ od Františka Skřivánka a Jaroslava Tovačovského.

Pro dějiny obce Skorošice a vznik farní sítě byly použity knihy od Rudolfa Zuberu *Osídlení Jesenícka do počátku 15. století*⁵ a *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*.⁶ Společně s jeho druhou knihou *Jesenicko ...* doplňuje o další poznatky a přináší tak jeho celek

¹ POSKOČILOVÁ, Markéta: *Dějiny a katalog farní knihovny Žulová uložené v SOkA Jeseník*. Olomouc 2014 (nepublikovaná diplomová práce)

² PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*. Český Těšín 2015

³ UHLÍŘ, Dušan: *Exil vratislavského biskupa Filipa Gottharda Schaffgotsche na Jánském Vrchu*. In: *Polská papežská nunciatura v Opavě (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*. Opava 2009

⁴ SKŘIVÁNEK, František – TOVAČOVSKÝ, Jaroslav: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*. Praha 2004

⁵ ZUBER, Rudolf: *Osídlení Jesenícka do počátku 15. století*. Opava 1972

⁶ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1966

ostatním badatelům a čtenářům. Již zmíněná práce Mgr. Poskočilové doplňovala některá fakta, obzvláště pro období od 15. stol. přibližně do pol. 17. století. Rovněž stojí za zmínku *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960* od Ladislava Hosáka.⁷

Při samotných počátcích psaní této práce mi byl velmi nápomocný inventář Farního úřadu Skorošic, sepsaný roku 2004 mgr. Janou Hradilovou, který mi nastínil přibližnou historii obce Skorošice⁸ a jejího farního úřadu.⁹

Základním pramenem pro tuto práci se staly svazky z farní knihovny ve Skorošicích. Kromě nich bylo třeba také vytěžit již připomenutý fond Farního úřadu Skorošice, o velikosti 4,66 bm, jehož časový rozsah je dán lety 1673–1956. Část materiálů byla někdy po roce 1931 převzata jako depozitum arcibiskupského archivu v Javorníku (odkud se po roce 1848 dostaly do archivu apoštolské administratury tamtéž), další část – především pak úřední knihy – byly převezeny do Okresního archivu Šumperk – pracoviště Javorník roku 1962. V témže roce byly také obě části spojeny, uspořádán a opatřeny inventářem, vytvořeným dr. Rudolfem Zuberem, který fond doplnil i o další písemnosti o pět let později. Protože i později došlo k předání a delimitaci dalších dokumentů, byl archiv znovu přepořádán roku 2003 Jiřím Švubem a nepříliš vhodně zde byla použita tzv. Khonova spisová norma, nařízená pro pořádání farních registratur v olomoucké arcidiecézi roku 1896. Reinventarizaci dokončila mgr. Jana Hradilová, která roku 2004 také sepsala inventář.¹⁰

Nejstarší archiválií dochovanou v tomto fondu *Knih pamětihodných záznamů*, která obsahuje krátké německé zápisy z let 1674–1754¹¹ a podle subjektivní stylizace a obsahu

7 HOSÁK, Ladislav: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*.

8 HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Skorošice 1789-1945 (1946)*. Jeseník 2012

9 HRADILOVÁ, Jana, ŠVUB, Jiří: *Farní úřad Skorošice 1673-1956*. Jeseník 2004

¹⁰ HRADILOVÁ, Jana, ŠVUB, Jiří: *Farní úřad Skorošice 1673-1956*. Jeseník 2004, s. 4, 6

¹¹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158 *Knih pamětihodných záznamů 1673–1754*. Přímý odkaz: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=68C89FB18EAF11E19932F04DA233C589> (cit. 20. 7. 2020)

záznamů byla psána učiteli a varhaníky skorošické farnosti. Jsou zde zaneseny záznamy hospodářské povahy určené nástupcům (včetně výnosu některých nadací), zprávy o bohoslužbách a jejich hudebním doprovodu, dále o pořízení a opravách kostelního zařízení, úmrtích duchovních správců, požárech a dalších katastrofách v okolí. Tuto knihu patrně začal psát a do roku 1712 pečlivě vedl *Schulmeister Hanß George Förster*¹², přípisky dalších rukou, patrně nástupců) mají víceméně nahodilý charakter.

Ještě významnější částí fondu Farní úřad Skorošice je jistě farní kronika, založená roku 1783 farářem Thadeem Hilscherem. Zakladatel ji nazval *Series episcoporum Wratislaviensium a morte Philippi Gotthardi principis de Schaffgotsch, atque parochorum a morte domini Josephi Finger parochi, archipresbyteri et commissarii episcopalis in spiritualibus, coepta a successore parochi Thaddaeo Hilscher 1783, cum adnotatione rerum notatu dignorum*.¹³ Navzdory názvu se jedná spíše o analistické záznamy, vedené od zmíněného roku zprvu latinsky a od roku 1803 pak německy místními duchovními správci a to až do roku 1931 včetně. Na konci knihy je pak část nazvaná *Anmerkung der Baulichkeiten und Reparaturen, welche von dem zeitigen Pfarrer alljährlich bestritten und unternommen wordensind. Pro memoria*, nahrazující evidenci o nákladech na opravu budov obročí, vynaložených duchovním správcem, kterou zahajuje popis obytné budovy, stájí a stodoly z roku 1817. Hned následující rok jsou zde poznamenány úpravy farní zahrady, spočívající v instalaci fontány a zakoupení čtyř stromků citroníků, které se staly součástí farního inventáře. Pravidelné roční záznamy vedené bohužel jen do roku 1838 jsou doplněny potvrzeními vizitátora a pro zmíněné roky mohou být také pramenem pro péči o knihovnu.

¹² Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158 Kniha pamětihodných záznamů 1673–1754, f. 31r přináší jméno autora převážné části zápisů.

¹³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159 Farní kronika 1783–1931. Přímý odkaz: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=68C89F6C8EAF11E19932F04DA233C589>(cit. 20. 7. 2020)

Poměrně rozsáhlou farní kroniku použil pro své zpracování dějin farnosti P. Jaroslav Elšák, který ve Skorošicích působil jako administrátor od listopadu roku 1954 do října 1956.¹⁴ Ve fondu se zachovaly čtyři víceméně stejné exempláře tohoto počínu, které jsou všechny digitálně zpřístupněny.¹⁵ Na rozdíl ovšem od popisu těchto archiválií v inventáři (*Český překlad farní kroniky s doplňkem textu*) se jedná o jinak strukturovanou práci, než je zmiňovaná farní kronika. Napovídá tomu jak skladba textu, která začíná seznamem biskupů vratislavské diecéze (sic!), pak je zde zachyceno okolí farnosti a samy Skorošice (a to v historické retrospektivě až do roku 1783), pak teprve navazují přeložené a redigované analistické zápisy od roku 1783, které jsou dovedeny až do odchodu pisatele do roku 1956. Zdá se, že od roku 1931 jsou závislé na dokumentech z farního archivu, díky tomu jsou ovšem značně nevyrovnané – pro léta 1947–1953 jsou zde zachyceny jen celostátní události.

Z dalších materiálů byly využity inventáře kostela a fary – ty nejstarší jsou obsaženy v knihách kostelních účtů z let 1755–1758,¹⁶ další pak již existují samostatně, jsou zařazeny ve spisovém materiálu a pochází z let 1807, 1857 a 1882.¹⁷ Zatímco zmíněné inventáře evidují knihy uložené v kostele (jednalo se o liturgické knihy), jako poslední položka fondu je zařazen spis, který je přímo věnován farní knihovně ve Skorošicích. Jedná se o koncept odpovědi na blíže neurčitý dotazník, poptávající původ, množství knih, jejich stáří a

¹⁴ Jeho osoby se dotýká práce KEMPŇÁ, Beata: *Církevní politika komunistického režimu na severní Moravě (se zaměřením na region Jesenícko) v letech 1950–1956*. Olomouc 2013 (nepublikovaná magisterská diplomová práce)

¹⁵ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 160–163, Novodobý český překlad farní kroniky z let 1783–1956. První z nich je patrně originál (je psán na německy tištěných blanketech pro křestní, úmrtí a oddací listy z doby druhé světové války) – přímý odkaz:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=68C89FB48EAF11E19932F04DA233C589>, další pak vznikly patrně jako čistopisy – přímé odkazy

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=68C89ED98EAF11E19932F04DA233C589>,

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=68C89FB98EAF11E19932F04DA233C589>,

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=68C89F408EAF11E19932F04DA233C589>

¹⁶ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 6 – 9, Knihy kostelních účtů (s inventářem) 1755, 1756, 1757, 1758.

¹⁷ Všechny jsou součástí Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 197 Inventáře kostela 1807–1882.

obsahovou skladbu farní bibliotéky. Podle náčrtu odpovědi, která připomíná rok 1854, musela tato archiválie vzniknout až po polovině 19. století.¹⁸

Konečně velmi zajímavý spis odráží obnovu fary po požáru roku 1833, kdy farář Johann Karpstein se rozhodl z peněz záduší vybudovat nové prostorné skříně na farní archiv a knihovnu. Kromě rozpočtu a vyúčtování i částečně zachované korespondence se dochoval i náčrt obou skříní a jejich členění, vše pak pochází z let 1837 a 1838.¹⁹

Další části farního fondu jsou stavební plány fary, kostela a spisy k nim a obcím, které přináležely ke Skorošicím- spisy ke stavbě kostela, kapli v Nýznerově a Kamenné. Dalšími badatelsky významnými můžou být i jednotky nadační agendy – nadace Josefa Junga pro chudé nemocné (1820 - 1891) a nadace pro stavbu kaple v Petrovicích (1861 - 1862).

Co se týče duchovní správy, dochovali se dokumenty týkající se spisy farního obročí, jejichž součástí je situační plán lesních parcel po revizi z 1. 1. 1937 a jiných církevních úkonů, jmenovací dekrety duchovních správců, osobní korespondence. Rovněž obsahuje i běžnou farní agendu a v neposlední řadě se zde nacházejí i indexy k rodným a oddacím matrikám, které zahrnují období let 1559 - 1796 (1946).

Zajímavou částí fondu jsou pak osobní dokumentace, korespondence a pozůstalosti některých farářů, kde jsem očekávala, že by se mohly nacházet i dokumenty týkající se farní knihovny, případně jiné zajímavé listiny, které by na knihovnu poukazovaly a tak napomohly k sestavení historie vzniku knihovny. To se týká farářů Bernarda Meeseho, Ernesta Axmanna, Richarda Hankeho, čili časového rozpětí let 1810–1927.

¹⁸ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 278 Schéma uložení knih a spisů ve farní knihovně 1837

¹⁹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 206 Farní archiv – vnitřní vybavení 1837–1838

V Státním okresním archivu v Jeseníku se také nachází fond Děkanský archiv Javorník, který však není uspořádán a není tak přístupný. Markéta Poskočilová mne však upozornila na zde obsažené výkazy farních knihoven, které se zde nacházejí z druhé čtvrtiny 19. století, kdy tato problematika byla předmětem zájmu nikoliv jen církevních, ale také státních úřadů. Bohužel zmíněná složka obsahuje pouze knihy z knihoven N. Vilémovice, Uhelná, Zálesí, Vápenná, Žulová a Travná – farnost Skorošice zde zastoupena není.²⁰

Dalším zdrojem informací a který je i jinak badatelsky zajímavý, byl pro mě fond obce: Archiv obce Skorošice.²¹ Tento fond je v časovém rozsahu 1789–1945, byl uspořádán v roce 1999 Jiřím Švubem o velikosti 0,21 m. Použitelným pramenem z tohoto fondu byla pro moji práci *Knihovna vlastivědných záznamů - s retrospektivními údaji k r. 1869*.²² Tato kniha sloužila spíše jako pomůcka při výuce ve škole, obsahuje jak ručně psané zápisky, tak strojopisné. Obsahuje geografické údaje o Skorošicích, kde se rozprostírají, podél které řeky, v jaké nadmořské výšce se obec nachází a o počtu obyvatelů na začátku 30. let 20. století. Kdy pro ukázkou, obývalo Skorošice 1836 Němců a pouze 3 Češi.²³

Farní knihovně Skorošice prozatím žádná publikace nevěnovala větší pozornost. K vytvoření historického vývoje knihovny mi tedy sloužily samotné knihy, mnohé vlastnické poznámky v nich nalezené a některé životopisy o duchovních správcích, které mnohdy napomáhají k vytvoření přibližné podoby a obsahu knihovny. Minimální poznámky v kronikách lze najít v období první poloviny 19. století. K práci s knihovním fondem byla

²⁰ Státní okresní archiv Jeseník, fond Děkanský úřad Javorník, neinventarizováno: Výkazy farních knihoven 1826–1842

²¹ In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?handlerInterView=&xid=c179b7633c6e0d53a923d6391091abcb&entit yType> [cit. 11. 4. 2020]

²² Státní okresní archiv Jeseník, fond Archiv obce Skorošice 1789 - 1945 (1946), inv. č. 4, *Knihovna vlastivědných záznamů - s retrospektivními údaji k r. (992) 1869*

²³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Archiv obce Skorošice, inv.č. 4, *Knihovna vlastivědných záznamů - s retrospektivními údaji k r. (992) 1869* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=07FB7ED27F1111E199B5F04DA233C589&scan=8#scan8>

použita publikace *Záchrana a inventarizace drobných církevních fondů*,²⁴ která byla důležitou součástí při knihovní katalogizaci. Jak jsem již zmínila, část knihovny byla označena vlastnickými poznámkami předchozích majitelů, díky kterým je možné alespoň částečně vyvodit její časový vznik. Taktéž spjatost farnosti se školstvím na Skorošicku je důležitým faktorem pro vytvoření obsahového charakteru knihovny.

²⁴ MARTÍNEK, R. a kol.: *Záchrana a inventarizace drobných církevních fondů. Archiválie, knihy, notový materiál a liturgické textilie*. Olomouc, 2008.

3 Církevní správa v rakouském Slezsku pro jesenickou a vratislavskou oblast

Církevní správa na Moravě a v Čechách byla několikrát zpracována a stále se tomuto tématu badatelé věnují a objevují nové poznatky, taktéž bylo této látce věnováno mnoho publikací. Oproti církevní správě v rakouském Slezsku, které je stále více neprobádané a nezpracované. Mnohé publikace, které se této oblasti věnují, se zajímají spíše o těšínské části a jen okrajově zmiňují jesenickou oblast.

Do českého Slezska spadaly oblasti Opavsko, Krnovsko, Jesenicko a Těšínsko. Ty první dvě byly již od středověku zahrnuty v olomoucké diecézi, ale pro tuto práci jsou důležité poslední dvě zmiňované oblasti- Jesenicko a Těšínsko. Ty byly součástí vratislavské diecéze, která má svůj počátek v roce 1000 a prvním církevním hodnostářem byl Jan.²⁵ Vratislav byla strategicky zvoleným místem, jednalo se o centrum správní a vojenské síly. Roku 1051 byla Vratislav povýšena na biskupství a jejím prvním biskupem se stal Hieroným.²⁶

Toto biskupství podléhalo vyšší církevní jednotce- Hnězdenské arcidiecézi.²⁷ Pro efektivnější spravování rozlehlé vratislavské diecéze, došlo k jejímu rozdělení už ve středověku na další čtyři pod jednotky – arcijáhenství²⁸ s centry v Hlohově, Lehnici, Opolí a Vratislavi.²⁹ Vratislavské arcijáhenství se řadí k nejstarším, poté někdy kolem roku 1227 vzniklo hlohovské a opolské. Mezi roky 1261-1262 bylo vytvořeno čtvrté arcijáhenství se

²⁵In:https://www.archidiecezja.wroc.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=12:2-wpywy-chrzecijaskie-na-lsku-przed-r-1000&catid=6:historia&Itemid=15 [cit. 20. 3. 2020]

²⁶In:https://www.archidiecezja.wroc.pl/index.php?option=com_content&view=article&id=14:4-utworzenie-metropolii-gnienieskiej&catid=6:historia&Itemid=15 [cit. 20. 3. 2020]

²⁷ BOBKOVÁ, Lenka: *Velké postavy českých dějin. Jan Lucemburský Otec slavného syna*. Praha 2018, s. 303

²⁸ Arcijáhenství: vyšší územní jednotky zachované od poloviny 13. století, navazující na původní velkofarnosti. HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan- DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy českých zemí od počátku státu po současnost*. Praha 2005, s. 174

²⁹ PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku, Český Těšín 2015, s. 8.*

sídlem v Lehnici. Způsob církevní správy ve vratislavské diecézi pak fungoval až do poloviny 18. století.³⁰

V době náboženských reforem a velkého vlivu luterského učení došlo k narušení systému v diecézích a jejímu novému uspořádání. Do popředí církevní správy se dostali arcikněžství³¹ se svými farnostmi, které pod ně spadali a byli arcikněžství brány do roku 1593 jako nejnižší jednotky diecéze.³² Od tohoto roku se tak stali vyššími církevními správními jednotkami, pod jednotlivá arcikněžství spadalo průměrně 4-20 farností.³³ V průběhu 16. století, se velká část obyvatelstva českého Slezska přiklonilo k luterské víře a tím se tak narušilo i uspořádání diecéze, k tomu dopomáhal i fakt, že biskup Martin Gerstmann se narodil do protestantské rodiny a za dob svého pontifikátu se k protestantům v celé vratislavské diecézi choval shovívavě. Znamenalo to také, že postavení kněží bylo závislé na rozhodnutí městské rady či šlechticů.³⁴

O století později už se dařilo rekatolizačním opatřením a mnohé vesnice, se vraceli zpět ke katolické víře. V oblasti Jesenicka vznikli v roce 1742 dvě arcikněžství se sídlem ve Vidnavě a Zlatých Horách. Dalším prvkem pro lepší církevní správu vratislavské diecéze bylo a zřízení biskupských komisariátů. První biskupský komisariát pro rakouskou část Slezska, vznikl v někdy v polovině 17. století v Těšíně a spadali pod něj arcikněžství z této oblasti a kde později v roce 1771 biskup Schaffgotsch dal svolení ke vzniku úřadu generálního vikáře.³⁵

³⁰ PINDUR, David: *Přehled nejstarší církevně správní organizace Těšínska, Od středověku do vzniku generálního vikariátu v roce 1770*. In: *Polská papežská nunciatura (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*, Opava 2009, s. 57-96

³¹ Arcikněžství: vyšší církevní správní jednotky, které se rovnali děkanátům v olomoucké diecézi, které vznikali ve vratislavské diecézi od 13. století a spravovali je arcikněží. PINDUR, David: *Přehled nejstarší církevně správní organizace Těšínska, Od středověku do vzniku generálního vikariátu v roce 1770*. In: *Polská papežská nunciatura (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*, Opava 2009, s. 57-96

³² PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*, Český Těšín 2015, s. 8.

³³ PINDUR, David: *Přehled nejstarší církevně správní organizace Těšínska, Od středověku do vzniku generálního vikariátu v roce 1770*. In: *Polská papežská nunciatura (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*, Opava 2009, s. 57-96

³⁴ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 136.

³⁵ Tamtéž s. 137

Další komisariát pak vznikl 12. 3. 1746 tzv. niský komisariát se sídlem v Jánském Vrchu. „Po první slezské válce ztratil těšínský biskupský komisariát ve prospěch Pruska téměř celé vladislavské arcikněžství a valnou část strumeňského arcikněžství. Tehdejší biskup Gotthard Schaffgotsch se z tohoto území přestěhoval na svůj zámek Jánský Vrch v Javorníku a toto území pak bylo přeměněno na tzv. niský biskupský komisariát.“³⁶ V Javorníku došlo v roce 1755 ke zřízení dalšího arcikněžství a o patnáct let později dochází k vytvoření arcikněžství i v Jeseníku.³⁷ Niskému biskupskému komisariátu tedy náleželi čtyři arcikněžství.

Co vlastně měl arcikněžský úřad za úkol? Povinností arcikněže bylo především plnění kontroly morálky kléru, každoroční vizitační protokoly, revize úředních knih, věřících a starání se o běh liturgického života. V případě potřeby mohl zastoupit i biskupa či arcijáhna, pod jejich pravomoc spadaly i záležitosti udělování beneficí, taktéž nezapomínali na starší členy, kteří byli nemocní či ve výslužbě – na starost jim připadaly i jejich případné pohřby.³⁸

Kromě farního úřadu zastávali mnohokrát duchovní správci ve Skorošicích i úřad arcikněže v javornickém distriktu, který s sebou nesl úlohu školního inspektora.³⁹

Jak již bylo zmíněno, v roce 1770 byl pro rakouskou část Slezska biskupem Filipem Gothardem Schaffgotschem, založen generální vikariát pro rakouskou část vřatislavské diecéze, které měla své první sídlo na frýdeckém zámku. Na post generálního vikáře byl tehdy dosazen kanovník Just Vilém Pražma z Bílkova. V roce 1795 byl úřad přesunut na Jánský Vrch a byl zde až do poloviny roku 1920.⁴⁰

36 PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*, Český Těšín 2015, s. 8.; PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*, Český Těšín 2015, s. 8

³⁷ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 137.

38 PINDUR, David: *Přehled nejstarší církevně správní organizace Těšínska, Od středověku do vzniku generálního vikariátu v roce 1770*. In: *Polská papežská nunciatura (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*, Opava 2009, s. 57-96

³⁹ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 372

⁴⁰ PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*, Český Těšín 2015, s. 10.

3.1 Období církevní správy za Filipa Gotharda Schaffgotsche

Biskup F. G. Schaffgotsch nebyl ve své době považován za příkladného duchovního, především kvůli svému problematickému chování, kdy se oddával radovánkám světského života a nechával se ovlivňovat novodobým osvícenským smýšlením tehdejší doby.

V prvním období tzv. slezských válek, kdy byla část českého Slezska postoupena pruskému králi Fridrichovi II., se biskup F. G. Schaffgotsch postavil jako jediný kanovník na počest králova příjezdu. Tento akt mu dopomohl k jeho dalšímu kroku v církevní kariéře – stát se vratislavským biskupem.⁴¹ Cesta do tohoto úřadu nebyla lehká, vmísil se do ní sám král Fridrich II., který Schaffgotsche navrhl na úřad vratislavského koadjutora (pomocný biskup s právem nástupnictví po smrti stávajícího biskupa). Tím porušil právo církve na obsazování církevních úřadů. I přes mnohá kardinálova Sinzendofa (kardinálem byl od roku 1727) a papežova nesouhlasu proti dosazení mladého Schaffgotsche si dokázal král Fridrich II., v zástoupení svým ministrem pro Slezsko hrabětem von Münchowem, prosadit svou a v únoru roku 1744 byl Schaffgotsch uveden do úřadu koadjutora vratislavského biskupa. Tím byl od roku 1732 Filip Ludvík hrabě ze Sinzendorfu. Navíc byl Schaffgotsch 4. března 1744 povýšen do stavu knížecího. O tři roky později po smrti kardinála Sinzendorfa, se Schaffgotsch stal biskupem vratislavským, jako jeho právoplatný nástupce.⁴²

V období sedmileté války, kdy se Habsburkům podařilo dobýt Vratislav, se biskup přiklonil k politice Marie Terezie a tím ukončil své dobré vztahy s Fridrichem II. Uposlechl tak královninu výzvu, aby se skryl na rakouském území a na nějaký čas se vrátil do Říma. Později se objevuje ve Vidnavě a na Jánském Vrchu u Javorníka.⁴³

⁴¹ PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*, Český Těšín 2015, s. 26

⁴² UHLÍŘ, Dušan: *Exil vratislavského biskupa Filipa Gotharda Schaffgotsche na Jánském Vrchu*. In: *Polská papežská nunciatura v Opavě (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*, Opava 2009, s. 26-27.

⁴³ Tamtéž s. 27

Po válce byl biskupův majetek zkonfiskován a byl z vratislavského biskupství sesazen, ale s dovolením krále Fridricha II. se mohl odebrat do biskupství Opolského. Zde mu byl nabídnut biskupský stolec, který však odmítl a prchl roku 1766 zpět na Jánský Vrch, který se stal během dalších téměř třiceti let biskupskou rezidencí, ze které pak spravoval vratislavskou část diecéze. Pod svojí správou měl čtyři panství s více než sedmdesáti vesnicemi společně s městy Cukmantl (Zlaté Hory), Frývaldov (Jeseník), Javorník a Vidnavu.⁴⁴

Nejtěžší obdobím pro Jánský vrch se stalo období po válce o bavorské dědictví. Jánský Vrch byl obsazen vojáky, majetek byl zabaven, rozkraden, poničen, sám biskup Schaffgotsch utekl do Brna. Vesnice v blízkém okolí byly vypáleny. Frývaldov (dnešní Jeseník) byl dlouhou dobu v pruském obležení, ale díky rakouské armádě byl stále chráněn. K ukončení obléhání Frývaldova došlo po uzavření Těšínského míru 13. 5. 1779. Po uklidnění situace se vrátil do svého úřadu i biskup Schaffgotsch.⁴⁵ Na podzim 1785 zasáhl císař Josef II. do spravování majetku a panství biskupa. Prohlubující se dluhy zapříčinily, že z rozhodnutí císaře padly pod državy pod státní správu. Státní administraci nad velkostatky biskupa Schaffgotsche dostal na starost baron Antonín Valentin Kaschnitz von Weinberg (národohospodář a správce císařských statků na Moravě a ve Slezsku).⁴⁶

Biskup své panství pro světské radosti zadlužil a bylo třeba celé jeho hospodářství a účetnictví dát znovu dohromady. Baron Kaschnitz se rozhodl zavést účetní kamerální systém a rovněž byly zrušeny hejtmanské úřady. Nově byly zřízeny vrchní úřady v čele s vrchními, kterým do pravomocí spadala i politická správa. Taktéž se změny dotkly i velkostatků, které byly rozděleny na dvě oblasti a vznikly tak dva nové úřady – na Jánském vrchu byl zřízen úřad pro panství Friedeberg a Jánský Vrch. Druhý vrchní úřad vznikl pro Cukmantl a

⁴⁴ UHLÍŘ, Dušan: *Exil vratislavského biskupa Filipa Gottharda Schaffgotsche na Jánském Vrchu*. In: *Polská papežská nunciatura v Opavě (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*, Opava 2009, s. 27.

⁴⁵ Tamtéž, s. 28–29

⁴⁶ Tamtéž, s. 29

Frývaldov. Zároveň každé panství zvlášť mělo ustanovené své justiciáry pro soudní záležitosti (vyškolení úředníci pro velkostatky). Tímto způsobem se systém státní administrace zachoval až do roku 1795.⁴⁷ V tomto roce zemřel Filip Gotthard Schaffgotsch, přesněji 5. 1. 1795 na Jánském Vrchu, pochován byl ve svých rodných Slezských Teplicích v rodinné hrobce.⁴⁸ Novým biskupem se po jeho smrti stal Josef Kristián kníže Hohenlohe – Waldenburg-Bartstein, kterému se podařilo, alespoň částečně vyvést biskupské statky ze zadlužení. I zde se znovu objevila státní administrace, tentokrát se její správy ujal Josef šlechtic Melnitzky, který sídlil se svým úřadem v Brně.⁴⁹

Generální vikariát, který byl založen zmíněným biskupem, si prosadil dosažení na post generálního vikáře kanovníka Justa Viléma Pražmu z Bílkova. Tento kanovník, byl od roku 1770 arciknězem a farářem ve Frýdku,⁵⁰ kde pro svůj úřad využil prostorů tamního zámku, po smrti F. G. Schaffgotsche se však přestěhoval na Jánský Vrch. Tento vikariát, zde vydržel až do první čtvrtiny 20. století.⁵¹ Dva roky po vzniku Československé republiky došlo k rozdělení Těšínska s Polskem. Pro československou oblast byl zřízen Knížebiskupský komisariát niský a těšínský. Jejich působení nemělo dlouhého trvání a byly ukončeny mnichovskými událostmi. Avšak osudy niského komisariátu byly nadále spjaty s vratislavskou arcidiecézí a těšínská část s katovickou diecézí.⁵²

Po ukončení druhé světové války došlo 21. června 1945 k vytvoření úřadu arcibiskupského zvláštního pověřence se sídlem v Českém Těšíně, tím se stal ThDr. František

⁴⁷ UHLÍŘ, Dušan: *Exil vratislavského biskupa Filipa Gottharda Schaffgotsche na Jánském Vrchu*. In: *Polská papežská nunciatura v Opavě (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*, Opava 2009 s. 29

⁴⁸ SKŘIVÁNEK, František – TOVAČOVSKÝ, Jaroslav: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*, Praha 2004, s. 73

⁴⁹ UHLÍŘ, Dušan: *Exil vratislavského biskupa Filipa Gottharda Schaffgotsche na Jánském Vrchu*. In: *Polská papežská nunciatura v Opavě (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*, Opava 2009, s. 30

⁵⁰ PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*. Český Těšín 2015, s. 10

⁵¹ PINDUR, David: *Světla a stíny*, s. 10

⁵² PINDUR, David: *Světla a stíny*, s. 10

Onderek a byla tak vyňata z pravomocí vratislavských arcibiskupů.⁵³ Jak je všeobecně známo o komunistickém režimu, neměl kladné vztahy s církevními úřady ani obecně s křesťanským lidem. I zde se snažil tento režim o jakési podmanění Apoštolské administratury, která vznikla spojením niského a těšínského komisariátu v roce 1947.

Nakonec k 30. prosinci 1977 došlo k závěru, z nařízení papeže Pavla VI., že je namístě zrušit tuto administraturu a přidělit ji k stávající olomoucké diecézi.⁵⁴ To však netušili, jaké problémy vyvstanou spojením těchto dvou dvojjazyčných oblastí. Byla dána žádost u Svatého stolce o rozdělení olomoucké diecéze. Této žádosti papež Jan Pavel II. vyhověl a bulou *Ad Christefidelium spirituali*, vznikla k 30. 5. 1996 ostravsko-opavská diecéze se sídlem v Ostravě. Tím došlo k vynětí několika děkanátů z olomoucké diecéze, jmenovitě: Bílovec, Bruntál, Frýdek, Hlučín, Jeseník, Karviná, Krnov, Místek, Nový Jičín, Opava a Ostrava. Všechny tyto děkanáty, vyjma Jeseníku, který územně spadá do Olomouckého kraje a církevní správa spadá pod olomouckou arcidiecézi, náleží ostravsko-opavské diecézi se sídlem v Ostravě.⁵⁵

⁵³ PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*. Český Těšín 2015, s. 10-11

⁵⁴ Tamtéž, s. 12

⁵⁵ Tamtéž, s. 13

4 Dějiny Skorošic

Skorošice se nachází v severozápadní části Jesenicka a jejími sousedními vesnicemi jsou od severu k jihovýchodní straně Vlčice, Tomíkovice, Žulová a Vápenná a z její východní strany již sousedí s polskými obcemi a patří k nim osady Sedm lánů a Kamenná. Název vesnice Skorošice, jak je dnes znám, si prošel několikerou staletou změnou. Od prvotního názvu *Scoronsdorff* z roku 1290, jak uvádí ve své publikaci *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848* Rudolf Žáček, přes *Scoransdorf* oder *Gorandsdorf* 1420, *Gurschdorff* 1882,⁵⁶ které nejčastěji obsahuje razítko farní knihovny, uvedené na většině knih, až po současné Skorošice. Jméno obce Skorošice je odvozeno od lokátora jménem Ondřej Skoroš (Scoros).

První zmínka o „jakémisi“ člověku, označeném jako Andrea Scoros, (dále bude zmiňován jako Skoroš), pochází z 31. 8. 1263 z listiny od biskupa Tomáše, kde je uveden v řadě svědků.⁵⁷ Další bližší zmínka o Skorošovi pochází z 28. 11. 1271, tentokrát biskup Tomáš propůjčuje Skorošovi (Scoros) a Vojslavovi (Voyzlaus) vesnici Vysoká, která leží mezi horami a říčkou Ceschidlnizou.⁵⁸ Lze předpokládat, odkud pochází její samotný název.

Samotné založení vesnice náleželo lokátorovi Skorošovi a došlo k tomu ve 2. polovině 13. století. Od stejnojmenného biskupa obdržel Skoroš zalesněnou část půdy, kde dle jeho přání měla být vybudována nová vesnice s čistě slovanskými obyvateli, jak se domnívá Rudolf Zuber.⁵⁹ Stejně tak i měla být zaopatřena stejnými závazky, jako měli Skoroš s Vojslavem vůči vesnici Vysoká.⁶⁰

56 ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1966, s. 365

57 Zemský archiv v Opavě, fond Jezuité Nisa, inv. č. 1., sign. 24 In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=F6551578237A11E4B501000C29D8B843&scan=1>

58 Codex diplomaticus Silesiae, T. 7 cz.2 *Regesten zur schlesischen Geschichte. Zweiter Theil. Bis zum Jahre 1280*, Breslau 1835, č. 1383, s. 194

59 ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, Ostrava 1966, s. 366

60 Codex diplomaticus Silesiae, T.7 cz.2 *Regesten zur schlesischen Geschichte. Zweiter Theil. Bis zum Jahre 1280*, Breslau 1835, č. 1383, s. 194

Ves byla ve svých počátcích chráněna z jedné strany hradištěm a z druhé vodním hrádkem, vzhledem k absenci dalších informací o této památce, uváděla, lze předpokládat, že se vodní hrádek ani hradiště nedochovalo. Do dnešní doby se dochovaly několikero bronzové předměty denní potřeby, zbraně, ale i groše českého krále Václava II.⁶¹ V době kolonizace v průběhu konce 13. století a vzniku několika nových vesnic na Jesenicku, se začalo také s budováním farní sítě.⁶² Majetkově Skorošicím náleželo na 60 lánů, z toho tři připadaly šoltysovi⁶³ a dvě nově vznikajícím farnostem.⁶⁴ Skorošické šoltéství zde bylo spravováno až do konce roku 1907.⁶⁵ Do konce 13. století se zde vyskytuje na dvanáct nově vzniklých farností, Bernartice, Skorošice, Bílý Potok, Horní Heřmanovice, Červená voda, Javorník, Jeseník, Kamenice (Bílá Voda), Ondřejovice, Velké Kunědice, Vidnava a Walterovice.⁶⁶ Doba kolonizace skorošické oblasti se rovněž potýkala s problémy, jako vedlejší vesnice Žulová.

V širokém okolí vládl násilným způsobem rod Wüstehubů. Tento rod sídlil v Žulové, odkud vládli širokému okolí, už jen překlad samotného rodového příjmení „Pustý lán“ ukazuje, jakým způsobem patrně ovládali své okolí. Několikero pokusy o zastavení tohoto okolí drancujícího rodu Wüstehubů, skončili uvalením církevní klatby na tento rod a jejich spřízněnce a prohlášením za kacíře od biskupa Jindřicha z Vrba (1302-1319), který zřídil ve vřatislavské diecézi inkviziční soud.⁶⁷ K ukončení násilnického panování rodu Wüstehubů došlo až na sklonku roku 1325, kdy Jan Wüstehube daroval oblast od Starého Města až po kladské hranice společně s deseti vesnicemi kláštera v Kamenici a mnohé lesy sahající až

⁶¹ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, Ostrava 1966, s. 366

⁶² ZUBER, Rudolf: *Osídlení Jesenicka do počátku 15. století*, Opava 1972, s. 79

⁶³ Šoltys: název pro vesnického soudce, tento soudce se hlavně vyskytoval na území patřící vřatislavskému biskupství. Na území moravském a slezském se používal již známější výraz rychtář. Šoltéství byly svobodné statky, pod které spadala funkce venkovských soudů. Opět na sousedních stranách byly tyto statky nazývány rychtami. (ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 488)

⁶⁴ HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Skorošice 1789-1945 (1946)*. Jeseník 2012, s. 2

⁶⁵ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 370

⁶⁶ ZUBER, Rudolf: *Osídlení Jesenicka do počátku 15. století*, s. 79

⁶⁷ SKŘIVÁNEK, František – TOVAČOVSKÝ, Jaroslav: *Vřatislavští biskupové v dějinách Slezska*, s. 24

k prameni řeky Moravy, odměnou mělo být usmíření se s biskupem o očištění jeho duše a duše svých předků.

Dalším rodem, který se v průběhu 14. století objevil na Žulovském hradu, byl rod Haugwitzů, kteří pokračoval v podobném ražení vlády jako Wüsthubové.⁶⁸ V roce 1358 přešli Skorošice i s dalšími vesnicemi a hrady do správy biskupa Přeclava z Pogarele (1341-1376),⁶⁹ které odkoupil od rodu Haugwitzů.⁷⁰ V průběhu 14. - 15. století vesnice pomalu pustla a z původních 60 lánů, které vesnice obdržela, bylo obsazeno necelých 36 lánových míst.

Další osudy vesnice, jdou po celém 15. století ruku v ruce společně s osudem sousedního žulovského hradu a pokračují tak až téměř do poloviny 16. století. Pohusitské období bylo pro biskupské hospodářství úpadkovým údobím. Žulová se svým blízkým okolím na téměř celých 100 let padla do držení feudálů. Roku 1446 přešel Žulovský hrad do rukou Seyfrída Wadewicze z Langenbrocku. V následujících letech došlo k několika změnám v majitelích žulovského panství, avšak k té nejvýznamnější změně došlo v momentě, kdy biskupství postoupilo toto panství společně s vesnicemi Petrovice, Skorošice a Tomíkovice hejtmanu Niklovi Kotulínskému.⁷¹ Další zmínku o Skorošicích lze nalézt kolem roku 1542, kdy Skorošice společně s Tomíkovicemi stále náležely hradu Žulová, tentokrát pod dohledem hejtmana Bedřicha Schwetlingovi.⁷² Skorošice se řadily k jedné z mála vesnic, které dokázaly využít svého těžebního potenciálu a využívaly nerostného bohatství ve svém okolí.

⁶⁸ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 473

⁶⁹ SKŘIVÁNEK, František – TOVAČOVSKÝ, Jaroslav: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*, s. 29

⁷⁰ Tamtéž s. 473

⁷¹ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 474

⁷² Tamtéž s. 474

Přibližně v 50. letech 16. století zde fungovala sklárna,⁷³ která byla uvedena i v zemských deskách jakožto svobodný statek. Další majetkové poměry, které se tu v 80.- 90. letech různě proměňovaly, lze vyhledat v účetních knihách města Žulové.

Za zmínku stojí i fakt, že na konci těchto let čítala skorošická ves na 37,5 lánů a z toho sedm bylo svobodných. Ty byly rozděleny mezi faru, šoltyse a dva sedláky.⁷⁴ V době episkopátu biskupa Martina Gerstmana (1574-1585),⁷⁵ se objevují v účetních záležitostech první zmínky o Horních Skorošicích. Lze tedy předpokládat, že se tedy vesnice pro lepší správu či možné pro lepší rozlišení dělila na Horní a Dolní Skorošice. Což dokazuje i fakt, že toto označení se ústně traduje mezi skorošickými obyvateli dodnes. V následujícím století byly Skorošice jednou z největších vesnic na žulovském hejtmanství.⁷⁶

Období Třicetileté války znamenalo pro ves úpadek. V roce 1633 se zde ve velké míře objevil mor, o tři roky později polští vojáci ves vyplenili. Dalším následkem této války byla pohroma z roku 1642, kdy byla ohněm zničena velká část hutních pozemků, tento požár byl založen vojáky.⁷⁷ Po skončení Třicetileté války došlo k výstavbám nových osad v okolí Skorošic. V oblasti tzv. Horních Skorošicích roku 1670 došlo k výstavbě nové osady-Kamenná.⁷⁸ Nejčastější obživou obyvatel v této oblasti, byl hutním průmysl a ráz okolní krajiny udával práce i v lesní výrobě a v kamenictví. Pozůstatky tohoto těžebního průmyslu lze vidět do dnešní doby v okolí Skorošic a Žulové. V průběhu 18. století se zde uchytilo i sadařství, o které se výrazně přičinil školmistr Jan Jiří Förstr, který zde působil v letech 1674-1713 a překvapivě se zde na nějaký čas uchytilo vinařství, které vydrželo až do roku 1836.⁷⁹ Od konce 18. století se rozšířilo přadláctví, které bylo hodně závislé na zdejším počasí.

⁷³ HOSÁK, Ladislav: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*, Ostrava 1967, s. 393

⁷⁴ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 366-367

⁷⁵ SKŘIVÁNEK, František – TOVAČOVSKÝ, Jaroslav: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*, s. 48

⁷⁶ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 367

⁷⁷ Tamtéž s. 367

⁷⁸ Tamtéž s. 367

⁷⁹ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 137

Vesnici v průběhu 18-19. století postihl mor a cholera, požár fary, kostela, šoltéství a několika domů, ale i přesto se ve své době vesnice stále řadila k jedné z největších a s nejvyšším počtem obyvatel.⁸⁰ Svým rozšířeným přádláctvím se ze Skorošic stalo centrum a obchodem s přízí, ve kterém vynikal rod Latzlů, který je znám už poloviny 15. století.⁸¹ Svým rozšířeným přádláctvím se ze Skorošic stalo centrum a obchodem s přízí, ve kterém vynikal rod Latzlů, který je znám už poloviny 15. století.⁸² Avšak svou náročností na podnební podmínky pro přádláctví, začal tento typ obživy upadat a v malém množství se udržel až do vzniku První republiky. V následujících letech, lze vzhledem k lokaci Skorošic jasně předpokládat, že tato oblast spadala pod Sudety a byla tedy připojena k Třetí říši. O osudech vesnice v následujících letech nebudu rozebírat. Velikost této vesnice však padla a ztratila i své postavení v okolí. Došlo také v dalších letech k výměně německého obyvatelstva za české. Komunistický režim působil na tuto oblast tolik, že ráz této oblasti i krajiny je zřejmý na první pohled, obzvláště v architektuře je tento vliv patrný.

4.1 Farnost Skorošice

Ačkoliv vznik Skorošic se datuje do období druhé poloviny 13. století, ke vzniku farní sítě na v této oblasti došlo o něco později. Při zakládání obce se pamatuje i na duchovní potřebu obyvatel a pro tyto církevní služby, byl zde vystaven kostel.⁸³ První zmínka o kostelu pochází z roku 1401.⁸⁴ Prvním duchovním správcem, o kterém se dochovaly informace, byl skorošický kaplan Mikuláš, jenž byl svědkem v listině, která odkazovala majetek rodu

⁸⁰ Tamtéž, s. 368-369

⁸¹ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 367

⁸² ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 367

⁸³ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 371

⁸⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 161, sign. Vli, *Novodobý český překlad farní kroniky z let 1783-1931, doplněný úvodem doplněný úvodem (s retrospektivou k r. 1284) a kronikářskými zápisy z let 1932-1956*

Wüstehubů klášteru v Kamenici a zároveň byl zpovědníkem tohoto rodu.⁸⁵ Druhým známým farářem ve Skorošicích byl Ondřej.⁸⁶

V průběhu 14. století patřila většina farářů k movitým obyvatelům měst a vesnic. Jinak tomu, ale bylo u skorošického faráře, který kromě důchodu ze Skorošic přijímal i důchod z vesnice Keyendorfu (dnes Kijow) z okresu Nisa, protože skorošická obec byla z velké části vylidněná a farář neměl z jedné vsi dostatek prostředků pro vlastní obživu.⁸⁷

V období 15. století až téměř do poslední třetiny 16. století není zmínka o situaci v oblasti duchovní správy. Až na sklonku roku 1579 se lze dovědět, že z důvodů odklonění obyvatel od katolické víry zde nebyla vykonána vizitace. Skorošice se tak zařadily k jedněm z mála vesnic v této oblasti, které se v období náboženských reforem přiklonily k protestantské víře.⁸⁸ K rekatolizaci došlo v době působení faráře Davida Tannera von Liebenthal, kterému se podařilo navrátit obyvatelstvo zpět ke katolicismu. Duchovním správcem byl ve Skorošicích od roku 1624.⁸⁹

V průběhu 17. století se farnost rozrostla a patřila k jedné z největších v okolí. Dosahovala velikosti od Fořtu k Pomezí a od Tomíkovice po kladské hranice. Celá tato rozsáhlá oblast zahrnovala vesnice Nové Vilémovice, Petrovice, Tomíkovice, Uhelná, Vápenná, Vlčice a Žulová. K majetku fary připadalo kromě desátku z přířazených vesnic i výnos ze tří rybníků a právo rybolovu v potoce. K farnosti patřil dále farský domek, který byl pronajímán farskému poddanému, a který za mzdu pracoval pro faru, když bylo třeba.⁹⁰

Kvůli své rozlehlosti nedocházelo k uspokojení duchovních potřeb ve všech koutech farnosti a některé vesnice tedy začaly usilovat za vznik vlastní farnosti. Tak tomu bylo i při

⁸⁵ ZUBER, Rudolf: *Osídlení Jesenicka do počátku 15. století*, s. 79

⁸⁶ Tamtéž s. 83

⁸⁷ ZUBER, Rudolf: *Osídlení Jesenicka do počátku 15. století*, s. 84

⁸⁸ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 371

⁸⁹ Tamtéž, s. 371

⁹⁰ Tamtéž, s. 371

odfaření vsi Vlčice v roce 1678, k dalšímu odloučení došlo v průběhu 18. století, přesněji v roce 1781 se oddělila Vápenná a následně v roce 1813 došlo k odluce se vsí Žulovou. Ve farním distriktu tedy zbyly vsi Skorošice, Petrovice, Tomíkovice a část Nýznerova.⁹¹

Plat kaplana ve Skorošicích v první čtvrtině 19. století byl 40 zl. ročně a kooperátor pobíral 30 zl. K tomu dostávali mléko ke kávě, máslo, chléb nebo polévku, případně dostávali prádlo. Podle starších dohod a zvyklostí bylo obvyklé, že kaplani měli nárok pouze na otop, plat a obsluhu. Avšak každý farář jednal dle svého uvážení a finančních možností. V říjnu 1821 skončila dohoda s farností o zaměstnávání druhého kaplana.⁹² O 4 roky později bylo pro Řím vyhlášeno odpustkové jubileum, které platilo o rok později i pro celý svět. Ve skorošické farnosti bylo nutné pro získání odpustků navštívit 4 místa: Sochu sv. Jana Nepomuckého na kopci za školou, kříž v zahradě obchodnice Terezy Sulzové, sochu Panny Marie u farní stodoly a hlavní oltář ve farním kostele. Zápisy o podmínkách pro získání odpustků byly uloženy ve farním archivu.⁹³ O rok později bylo farníkům ve skorošické farnosti uděleno svaté biřmování. Celkový počet zúčastněných lidí, kterým bylo biřmování uděleno, dosáhlo počtu 3000. Poslední biřmování totiž proběhlo na konci 18. století.⁹⁴

V roce 1831, kdy do farního úřadu nastoupil Jan Karpstein, se rozšířila do celé říše epidemie moru. Z nařízení císaře Františka byly kolem hranic rozestavěny kordóny vojsk, jejichž úkolem bylo eliminovat zboží a cestující jdoucí přes hranice a tím zabránit možnému šíření této choroby. Jedna z těchto kordón byla umístěna od Bílé vody až k Opavě. I přes tato opatření se však nákaza, původně dotažená ruskými vojáky, hojně objevila v Polsku, Maďarsku a Rakousku, kde se dostala z Moravy. V jesenické oblasti se cholera objevila ve

⁹¹ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 371

⁹² Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=24#scan24>

⁹³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=26#scan26>

⁹⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=27#scan27>

Vidnavě, Kobylé, v Tomíkovcích, Skorošicích, Žulové a Vápenné. Nemoc pokračovala i v nadcházejícím roce, kde ji za nejvíce obětí padlo v javornickém děkanátu, které ztratilo téměř všechny kněze.⁹⁵ Zajímavým zápisem z farních kronik je výpis věřících na skorošické farnosti od faráře Axmanna. K roku 1894 popisuje situaci takto:

Vesnice	katolíci	evangelíci	třídní škola	židi
Skorošice	1563	4	3	-
Tomíkovice	728	-	2	-
Hraničná	116	-	-	-
Nové Domky	17	-	-	-
Nýznerov	266	-	1	-
Petrovice	560	-	1	1
Sedmlánů	69	3	-	-
Kamenná	225	-	1	-
Celkem	3562	7	5	1

Bratrstva	počet členů
Bratrstvo svatého Růžence	310
Bratrstvo modlitby a Srdce Ježíšova	384
III. Řád dv. Františka	7
Bratrstvo duší v očistci	50
Spolek svaté Rodiny	60

4.2 Školství

Stejně tak tvořila od počátku vzniku farní sítě i škola, ke které byl i připojen kousek pole a k jedné z povinností učitele bylo na kostele zvonit v době bouřek.⁹⁶ Učitelé na Jesenicku byli většinou, kvůli nízkým platům závislí na farnostech, kde si přivydělávali vedením kostelních účtů, vedením matrik a jinými úsluhami, které farář právě potřeboval. Teprve ve vizitačních

⁹⁵ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In:

⁹⁶ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 372

protokolech z konce 17. století se začalo užívat oslovení školmistr. Dříve byl učitel znám a zapisován spíše jako písař.⁹⁷

První zmínka o učiteli ve Skorošicích se objevuje kolem roku 1580, učil zde Martin Steffan, který vychodil niske gymnázium. Ve školách se klasicky vyučovalo čtení a psaní.⁹⁸

V roce 1674 došlo k postavení nové budovy školy, o které vedl tehdejší učitel Förster spor s šoltysem Linkem.⁹⁹ Po většinu času zde učitelé působili až do své smrti a jejich finanční poměry byly na tamní okolí velmi slušné. Jan Jiří Förster, který působil ve Skorošicích v letech 1674-1713,¹⁰⁰ patřil mezi nejvýznamnější učitele. Založil fundaci 40 zlatých, která se každý rok o Velikonocích rozdělovala mezi hudebníky a učitele.¹⁰¹ Ve vsi se zasadil o vznik sadařství, byli zde hojně vysázené ovocné a užitkové stromy. Založil také vinařství, kterému se dařilo až do 19. století.¹⁰²

Obecně v 18. století došlo k reformám školství a roku 1774 přišlo nařízení vytvořit při farách obecné školy tzv. triviální. Nově se děti z širokého okolí učily nejen náboženské výuce, čtení a psaní, nově i počtům.¹⁰³ Vzhledem k novým reformám a rozlehlosti farnosti, chodily do školy ve Skorošicích děti z širokého okolí. Není se tedy čemu divit, že kromě odfaření některých vesnic došlo i vzniku novým školám, jako např. v Žulové. Ta byla z rozhodnutí biskupa vratislavského Josefa Kristiána z Hohenlohe (1795 – 1817)¹⁰⁴ zřízena v roce 1801 a pro tyto účely byl využit dům č. 64.¹⁰⁵ V Nových Vilémovicích se začalo samostatně vyučovat v roce 1768, k jehož účelu byl až do roku 1871 využíván soukromý dům a až

⁹⁷ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 137

⁹⁸ Tamtéž, s. 138

⁹⁹ Tamtéž, s. 372

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 137

¹⁰¹ Tamtéž, s. 372

¹⁰² Tamtéž, s. 368

¹⁰³ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 139

¹⁰⁴ SKŘIVÁNEK, František – TOVAČOVSKÝ, Jaroslav: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*, s. 79

¹⁰⁵ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 478

v tomto roce došlo ke stavbě samostatné budově školy.¹⁰⁶ Petrovická ves se o postavení vlastní školy zasadila někdy před rokem 1826, do té doby přináležely Petrovice skorošické škole a faře.¹⁰⁷ Z Tomíkovíc docházelo část dětí do školy v Kobylé a část do Skorošic.¹⁰⁸ Na žádost faráře Thadeuse Hilschnera byla biskupem Schaffgotchem povolena stavba nové školy v Tomíkovících. Stavba byla dokončena v roce 1794 a velkými donátory byli Michal Volf a Josef Franke.¹⁰⁹

Obec Uhelná získala školní budovu od biskupa Josefa Kristiána z Hohenlohe v roce 1806. Prvním učitelem byl Jiří Michler.¹¹⁰ Ve Vápenné bylo vyučování zahájeno a osamostatněno od Skorošic v roce 1781, pro prostory školy byl využit dům č. 40 a navštěvovaly je děti z Polky a Starosti.¹¹¹ Vlčice se distancovaly již v roce 1679 a původní školní budova byla užívána až do r. 1828, kdy byla zřízena nová.¹¹²

V roce 1808 byla budova skorošické školy ve špatném stavu a žádala si rekonstrukci, kde se poté kromě učebny pro žáky nacházel i učitelský byt.¹¹³ Na opravu školní budovy přispěl větší sumu peněz i farář František Fellman.¹¹⁴ K této školní budově přináležel i učitelský byt. A jak udává Rudolf Zuber ve své knize *Jesenicko v období feudalismu*, k roku 1828 chodilo do školy 388 dětí a učители byli k ruce další tři pomocníci. V roce 1830 bylo kvůli vysokým dluhům uzavřeno piaristické gymnázium v Bílé Vodě. To znamenalo, že tento kraj v té době

¹⁰⁶ Tamtéž, s. 346

¹⁰⁷ Tamtéž, s. 359

¹⁰⁸ Tamtéž, s. 396

¹⁰⁹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 161, sign. Vli, *Novodobý český překlad farní kroniky z let 1783-1931, doplněný úvodem doplněný úvodem (s retrospektivou k r. 1284) a kronikářskými zápisy z let 1932-1956*,

In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=34084CA561974538B45F764D7A0E4DE9&scan=22>

¹¹⁰ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 403

¹¹¹ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 410

¹¹² Tamtéž, s. 444

¹¹³ Tamtéž, s. 372

¹¹⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 161, sign. Vli, *Novodobý český překlad farní kroniky z let 1783-1931, doplněný úvodem doplněný úvodem (s retrospektivou k r. 1284) a kronikářskými zápisy z let 1932-1956*, In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=34084CA561974538B45F764D7A0E4DE9&scan=29>

nemohl poslat nikoho na studia do Opavy, kde by nechali vystudovat nadané žáky na nové kněží, kteří by se v jejich kraji postarali v budoucnu o duchovní správu.¹¹⁵

V témže roce nastoupil na post administrátora komisariátu Javorník bývalý skorošické farář Jan Hesse, který pečlivě plnil své povolání jak administrátora javornického děkanství, tak okresního školního inspektora.¹¹⁶

4.3 Kostel sv. Martina

První kostel ve Skorošicích byl podle prvních zmínek postaven v roce 1401. Byl umístěn na starém hřbitově, pro jeho stavbu byl užitý materiál kámen, strop a střecha byly vyrobeny ze dřeva.

Od počátku zřizování farnosti byly jejich kostely zasvěcovány světcům, jejichž patricinium zůstávala povětšinou doby neměnná.¹¹⁷ Na Jesenicku byl oblíbený sv. Martin a tomu to patronovi, byl i zasvěcen kostel ve Skorošicích a Ondřejovicích. Obliba tohoto světce dokazuje i kostel na Otmuchovsku a další dva na Müstenbursku.¹¹⁸ Patron sv. Martin byl pro Skorošice, společně i s jinými patrony a kostely v širokém okolí, zvolen i z praktických důvodů, kdy oslavy patronů spadaly většinou na podzimní období a ve stejných termínech, v kterých se vrchnosti museli platit povinné dávky.¹¹⁹ Záznamy z farní kroniky (kniha pamětihodností) vypovídají o události z 14. 5. 1685, kdy došlo při bouřce, bleskem, k poničení věže se zvonem.¹²⁰ Z vizitace roku 1666 se dochoval záznam o existenci černých

¹¹⁵ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=27#scan27>

¹¹⁶ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 161, sign. Vli, *Novodobý český překlad farní kroniky z let 1783-1931, doplněný úvodem doplněný úvodem (s retrospektivou k r. 1284) a kronikářskými zápisy z let 1932-195*, In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=28#scan28>

¹¹⁷ K velmi častým a oblíbeným patronům kostelů na Jesenicku a Otmuchovsku patřili apoštolové Petr a Pavel, kteří společně se známým mariánským kultem konkurovali oblíbenosti patrona sv. Mikuláše.

¹¹⁸ ZUBER, Rudolf: *Osídlení Jesenicka do počátku 15. století*, s. 80-81

¹¹⁹ Tamtéž, s. 82

¹²⁰ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158, *Farní kronika (kniha pamětihodných záznamů)* 1673–1754 In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E381BB96C640457FA7C5D8F7F59EB9A6&scan=7>

lavic v kostele, umístěných po bocích hřbitovních vrat, které využívali věřící při modlitbách za mrtvé.¹²¹ Další zásah do budovy kostela přišel v roce 1707, kdy se patrně nechaly rozšířit zdi za 700 zl.¹²² Mistr Martin Lachnit, původem z Javorníku se ujal tesařské práce, byl zaplacen 170 zl.¹²³ Kostel se svého vysvěcení dočkal 24. ledna 1752, kdy byl vysvěcen biskupem Gotthardem Schaffgotschem.¹²⁴

Roku 1812 došlo k puknutí zvonu o váze 148 lotů¹²⁵. Teprve v roce 1814 byla odeslána žádost olomouckému zvonaři Wolfgangu II. Straubemu¹²⁶ o vyhotovení nového zvonu o váze 200 lotů. K odlití zvonu došlo v roce 1815, avšak zvon měl váhu 250 lotů a tato váha odpovídala střednímu zvonu ve skorošickém kostele. V Straubeho dílně byl nalezen jiný, přebytný zvon o váze 152 lotů a byl zakoupen pro kostel za 108 zlatých.¹²⁷ V témže roce získal farář Fellmann dvě donátorky, které poskytly kostelu finanční obnos, který byl využit na pozlacení kazatelny. K dokončení došlo 9. 3. 1815.¹²⁸

V roce 1817 se nechala opravit střecha a věž kostela.¹²⁹ Kostelu byla darována roku 1821 alba s krajkou a černý pluviál se zlacením a to vše v hodnotě 230 zl. vídeňské měny. Taktéž byl darován nový červený sametový baldachýn.¹³⁰ V témže roce byla u kostela

¹²¹ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 372

¹²² Tamtéž, s. 372.

¹²³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158, *Farní kronika (kniha pamětihodných záznamů) 1673–1754*

In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E381BB96C640457FA7C5D8F7F59EB9A6&scan=33>

¹²⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158, *Farní kronika (kniha pamětihodných záznamů) 1673–1754*

In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E381BB96C640457FA7C5D8F7F59EB9A6&scan=45>

¹²⁵ Lot, stará jednotka hmotnosti, užívaná v několika zemích.

¹²⁶ Wolfgang II. Straube, od roku 1784 mistrem v oboru a pokračovatel zvonařské tradice v Olomouci. Otec Wolfgang Straube (1730 Vídeň – 16. 1. 1784 Olomouc), učil se v Olomouci u Melchiora Schwanna. Po jeho smrti se Straube oženil s vdovou Alžbětou a v roce 1758 se stal cechovním mistrem.

¹²⁷ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=21#scan21>

¹²⁸ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=21#scan21>

¹²⁹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=22#scan22>

¹³⁰ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In:

postavena kaplička-olivetská hora, na žádost Jana Scheithauera, sedláka Pitorha ze Skorošic a Ignáce Junk z Tomíkovíc. Za souhlasu biskupského úřadu, komisaře i faráře Hesse bylo žádosti vyhověno a 7. října 1821 byla kaple společně se sochami slavnostně posvěcena. Světil ji komisař Nitsche.¹³¹ Od 1822 přibýly nová paramenta, dvě černé dalmatiky a černý ornát. Kaplan Stein se zasloužil o vybavení nového oblečení pro šest chlapců, kteří vypomáhali při bohoslužbách.¹³² V roce 1825 došlo na opravy kostela zvenčí. Z věže kostela byla sňata špice, kde se nacházeli listiny. Ty byly opsány a uloženy do archivu. Původní listiny dle popisu faráře Hesse, byly uloženy v olovené schránce a opět vsazeny do špice. Do jiné schránky byly vloženy různé peníze a listiny obsahující hlavní zprávy z celé říše a farnosti. Informace sepsané do nových listin vybíral sám farář, do schránky byl vložen seznam věřících a domů ze všech obcí ve farnosti, seznam školních dětí. Podstatnou část těchto listin farář opět opsal a uložil do farního archivu. Rovněž nechal opravit i věž kostela, kterou nechal namalovat modrou barvou, 24. července 1825 došlo i k jejímu pozlacení špice a znovu vsazení.¹³³

Dne 25. 11. 1833 došlo k požáru kostela, který neúmyslně založila farní služebná. Farář Hesse byl s kontrolorem Linkem z Jánského vrchu ve farních lesích na obchůzce. Po večeři se Link vydal k notáři Franci Kleinemu.¹³⁴ S postavením nového kostela byl z počátku problém, úřady nechtěly povolit novostavbu a navrhovaly znovupostavení kostela z ohořelých zdí a toho, co zbylo. Nového kostela se farníci dočkali až za působení faráře Meese, kdy úřady daly na stavbu nového kostela 14 600 zl. Stavba začala v roce 1842 a práce byly ukončeny

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=24#scan24>

¹³¹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=24#scan24>

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=25#scan25>

¹³² Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=25#scan25>

¹³³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=26#scan26>

¹³⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=31>

v červenci 1844. Některé vybavení do kostela darovali dobrodinci, farář z Dolní Lipové Ignác Filip daroval kostelu ostatky svatého Kříže. Lidé z okolních vesnic pomalu dávali kostelu veškeré možné vybavení. Ze skorošických dobrodinců darovala Terezie Hulzová sochu zmrtvýchvstalého Spasitele od skorošického sochaře. Pozlacená byla malířem Josefem Templerem, který zhotovil pro kostel i Boží hrob.¹³⁵ V roce 1857 byla do kostela pořízena kazatelna, která zde doposud chyběla. Roku 1876 pak přibyli kostelu svícny na hlavní oltář a obrazy, o které se zasloužili kaplani Řehoř Kunce a Antonín Hanke.¹³⁶ Kostel si drží svou podobu dodnes.

Dne 15. září 1916 dochází k rekvírování zvonů. Skorošický kostel přisel o dva zvony: střední zvon o váze 213 kg s nápisem: „*Sancti Rochi et pia liberalitate parochium – per intercessionem sancti Rochi liberet nos Deus a peste et omni malo!*“, který byl z dílny olomouckého zvonařského mistra L.F. Stankeho z roku 1847 a malý zvon (123 kg) z téže dílny, ale vyhotoven roku 1866 s nápisem: „*Ora pro nobis sancta Dei Genitrix nunc et in hora mores.*“ Dále malý zvon (18,5kg) kaple v Kamenné, z kaple v Petrovicích (52,5 kg), z kaple v Nýznerově starší zvon (13,5kg) a novější zvon (16kg).¹³⁷

Důležitou církevní událostí bylo 6. května 1917 vysvěcení nového hřbitova na parcele č. 203, o který bylo zažádáno už v roce 1904.¹³⁸ Roku 1924 byly kostelu nahrazeny zrekrutované zvony. Větší zvon o váze 308 kg a zasvěcený sv. Rochovi a menší zvon zasvěcen Panně Marii o váze 171 kg. Tyto zvony byly z dílny chomutovského zvonaře

¹³⁵ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 373

¹³⁶ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=a61ede921dbd4af289aa1a7fe7336389>

¹³⁷ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=c6f23c1c319c4f26be842a4898d61a20>

¹³⁸ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=e5242c4bd4864c5784c483be405d4c8d>

Richarda Herolda a stály 14 190, 24. K jejich posvěcení došlo 5. října 1924.¹³⁹ Prvním zde pohřbeným farářem byl sám skorošické farář Richard Hanke.

4.4 Faráři ve Skorošicích

Seznam skorošických farářů se datuje od konce 16. století a je uveden doposud. Dřívější duchovní správci ve Skorošicích nejsou známy. Ne u všech se dalo zjistit dostatek informací, u některých uvádím pouze data, kdy ve vesnici působili a nebudu je tedy více zmiňovat, ale budou uvedeni v tabulce pod touto kapitolou, pro lepší časový přehled.

Prvním známým farářem ve Skorošicích, který se pouze datuje v letech 1588 – 1593, byl farář Matheus Opitz. Druhým byl Bartoloměj Raschmann (1593 - †1616-1617?), roku 1599 začal psát křestní matriku Skorošic a přilehlých vsí. V tomtéž roce se mu narodil syn Jiří. U Raschmanna není známo přesné datum úmrtí, odhaduje se, že zemřel mezi léty 1616-1617. V roce 1616 se objevuje jediná zmínka o následujícím duchovním správci Georgem Kleinem (1616-1622).¹⁴⁰

Od roku 1624 byl skorošickým farářem David Tanner von Liebenthal, který zde působil až do 1666. Jeho největším zapříčiněním se celá oblast opět rekatolizovala.¹⁴¹ Balthasar Ignatz Meisner nastupuje v roce 1667 a působil ve Skorošicích do své smrti dne 12. května roku 1683.¹⁴² Z toho lze usoudit, že to byl právě farář Meisner, který začal psát kroniku pamětihodností ve Skorošicích, která je datována od roku 1673 a končí rokem 1754.¹⁴³ Po

¹³⁹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 161, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=013b487961864ae8b56a9e8b65cfb7f6>

¹⁴⁰ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 161, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=34084CA561974538B45F764D7A0E4DE9&scan=9#scan9>

¹⁴¹ ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*, s. 371

¹⁴² Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158, *Farní kronika (kniha pamětihodných záznamů), Skorošice*. In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E381BB96C640457FA7C5D8F7F59EB9A6&scan=6#scan6>

¹⁴³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158, *Farní kronika (kniha pamětihodných záznamů), Skorošice*. In:

jeho smrti v témže roce 1683 nastupuje na svůj úřad Fabian Sebastian Meißner. Ten na farnosti pobývá 6 let a umírá 13. prosince 1689.¹⁴⁴ Za jeho působení byl na faře i kaplan Balthasar Bernardi¹⁴⁵

Jan Hesse po sobě zanechal ve farní kronice velmi podrobný životopis. Nastupil po pohřbu bývalého faráře Franze Fellmanna.¹⁴⁶ Byl synem Kryštofa Hesse z Petrovic, údaje o matce nebyly zaznamenány, narodil se 6. 6. 1776 v Petrovicích, ale pokřtěn byl v kostele v Červené Vodě. Studoval na gymnáziu v Bílé Vodě, další studium absolvoval na pražské univerzitě, obor filosofie a teologie. Po studiu, byl 28. října 1800 v Kroměříži, prvním olomouckým arcibiskupem hrabětem Antonínem Theodorem Colloredo-Waldsee-Melsem¹⁴⁷, vysvěcen na kněze. Následující rok se stal kooperátorem ve Frývaldově a 1804 byl kaplanem ve Vidnavě. O 7 let později se stal kaplanem na Jánském Vrchu, kde zároveň působil jako vězeňský kněz s ročním platem 200 zl. V roce 1816 byl zkoušejícím přisedícím v konkurenční komisi, často pracoval v kanceláři biskupa Josefa Kristiána Hohenlohe Waldenburg Bartensteina, kterému měl taky zařídít pohřeb.¹⁴⁸ Jen s nelibostí opouštěl místo kaplana na Jánském Vrchu a nastoupil roku 1817 jako farář ve Skorošicích. Faru při svém nástupu popisuje jako zpustošenou a prázdnou. Dědicové bývalého faráře si vzali, co mohli. Detailně popisuje problémy, které s dědici měl a čím vším se s nimi musel potýkat.

Zpočátku byli společně s Hessem na faře i kaplani Dittrich a Stein. Dittrich pak roku 1818 opouští farnost a odchází do Uhelné. Později pak odchází i kaplan Stein za lokalistou do

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E381BB96C640457FA7C5D8F7F59EB9A6&scan=3#scan3>

¹⁴⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158, *Farní kronika (kniha pamětihodných záznamů)*, Skorošice. In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E381BB96C640457FA7C5D8F7F59EB9A6&scan=7#scan7>

¹⁴⁵ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158, *Farní kronika (kniha pamětihodných záznamů)*, Skorošice. In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E381BB96C640457FA7C5D8F7F59EB9A6&scan=7#scan7>

¹⁴⁶ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=21#scan21>

¹⁴⁷ In: https://cs.wikipedia.org/wiki/Anton%C3%ADn_Theodor_Colloredo-Waldsee [citováno 14.11 2019]

¹⁴⁸ UHLÍŘ, Dušan: *Exil vratislavského biskupa*, s. 30

Vápenné. K 1. 11. 1818 nastoupil ve Skorošicích novokněz Anton Puchler, který se stal koordinátorem na farnosti. V roce 1819 odjel farář Hesse do Vídně navštívit několik přátel a prozkoumat vídeňské památky.¹⁴⁹ Za jeho působnosti zde byli i dva kostelníci August Hanke a Adam Reinold. Po smrti biskupského komisaře Theodora Nitsche v roce 1830, nastupuje Jan Hesse na jeho místo jako administrátor komisariátu, poté byl farářem v Javorníku a jmenován komisariátním školním inspektorem a okresním školním inspektorem. Na místo skorošického faráře nastupuje Jan Karptein.¹⁵⁰

Jan Karpstein nastupuje na farnost ve Skorošicích 1. 1. 1831, ale do farního úřadu ve Skorošicích je uveden až 2. 2. 1831. Narodil se sedláku Matouši Karpsteinovi z Písečné a Alžbětě Karpsteinové roz. Grögerové z Bukové dne 6. března 1783. Gymnázium vystudoval v Nise a dále pokračoval ve studiu filosofie a teologie v olomouckém lyceuu. Dne 21. září 1806 byl vysvěcen na kněze a téhož roku začala vypomáhat i ve Skorošicích, kde se setkal s farářem Fellmannem. Následující rok se stal kaplanem ve Velkých Kuněticích. Od roku 1808 působil v Mnichově u Vrbna a o deset let později se stal farářem v Ondřejovicích. Ihned po nástupu na skorošickou farnost se zadlužil. První měsíce s ním na farnosti žil i jeho otec, který však 5. 7. 1831 zemřel.¹⁵¹

Za jeho duchovní správy došlo k velkému požáru kostela, který pak v následujících letech musel být novu postaven. Tehdy měl dva kaplany Josefa Schneider a Josefa Kleinschmita. Bohužel při tomto požáru došlo ke zničení celého farního archivu se všemi doklady a spisy a knihami a také skříň plná knih, která obsahovala literaturu z mnohých odvětví. Z toho druhý

¹⁴⁹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=23#scan23>

¹⁵⁰ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=28#scan28>

¹⁵¹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=28#scan28>

zmíněný kaplan Kleinschmit přišel taktéž o veškeré své knihy¹⁵² Nové podoby kostela se však farář Karpstein již nedožil. Zemřel 12. prosince ve věku 56 let. Jeho zástupcem, tedy spíše administrátorem se stal Arnošt Axmann a se správou farnosti mu pomáhal kaplan Karl Weigtmann.

V lednu 1840 pak na farnosti přivítali nového faráře z Černé vody, Bernarda Messeho.¹⁵³ Tento farář si u svých kolegů a podřízených vysloužil svou prací a vedením duchovní správy na farnosti úctu a respekt. Od roku 1841 byl rovněž administrátorem javornického děkanství a okresním školním inspektorem. Tato funkce mu náležela až do jeho smrti. Na farnosti působil 14 let, dne 11. srpna 1854 zemřel a o 3 dny později byl pohřben biskupským komisařem Badem.

Opět se dočasným administrátorem stává Arnošt Axmann, který byl 30. října jmenován farářem ve Skorošicích. Narodil se 6. 1. 1806 v Jeseníku, do rodiny Arnošta Axmanna, provazníka a jeho manželky Marii, rozené Kappelové. Vystudoval gymnázium v Bílé vodě a v dalších studiích pokračoval v Olomouci. Dne 4. září 1829 byl vysvěcen světícím biskupem Ferdinandem Chotkem na kněze. Také Axmann se stal administrátorem javornického děkanství a provisorním okresním školním inspektorem. Což znamenalo i jeho povýšení na děkana.¹⁵⁴ Dále v roce 1875 se stal děkan Axmann i přisedícím generálního vikariátu. V roce 1899 byl jmenován městem Jeseník a obcí Skorošice čestným občanem.¹⁵⁵ Po téměř půl století působení na skorošické farnosti, roku 1903 dne 6. července umírá děkan Msgr. Arnošt

¹⁵² Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=38#scan38>

¹⁵³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=a61ede921dbd4af289aa1a7fe7336389>

¹⁵⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In:

In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=a61ede921dbd4af289aa1a7fe7336389>

¹⁵⁵ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=9c653f889eec48f09aff1c1e81a3f98b>

Axmann. Zemřel ve věku 97 let a za 49 let své práce na farnosti se zde vystříдалo 26 kaplanů: Josef Kunert, Adolf Wiesner, František Zillich, Albert Engelbrecher, Albert Weese, Jiří Kunze, Josef Jirik, Antonín Spáčil, Jeroným Pavlík, Theodor Erben, Petr Carbol, František Böse, Josef Siedel, František Gottwald, Ubald Rother, Antonín Hanke, Robert Jungmann¹⁵⁶, Robert Schilder, Eduard Wolny, Josef Krömer, Karel Berger, Adolf Gross, František Hackenberg, Robert Siwek, František Seichter, Gustav Kirchner.¹⁵⁷

Novým farářem byl po Axmannově smrti od 26. srpna 1903 Richard Hanke. Narodil se 10. 11. 1868 ve Staré Vodě, Emanuelovi a Matyldě, roz. Wiegmannové, studoval na gymnáziu ve Vidnavě. Po té pokračoval se studiem v Olomouci, kde byl 5. července 1892 vysvěcen na kněze. Po šesti letech, kdy byl kaplanem v několika vesnicích, byl jmenován farářem ve Skorošicích.¹⁵⁸ Dva roky vedl spor s žulovským farářem Theodorem Erbenem o placení kvartálního štolového poplatku, který žulovská farnost musela platit. Spor byl nakonec ukončen 1. 12. 1906 Nejvyšším správním soudem ve prospěch skorošické farnosti, toto rozhodnutí poté potvrdilo i ministerstvo kultury.¹⁵⁹ K jeho zrušení došlo až v roce 1917, kdy byl jednorázově celý zaplacen.¹⁶⁰ Tento farář se docela často zajímal o politickou situaci Habsburské monarchie i politické uskupení české země a snažil se důležité události zaznamenat. Uvádí i změny, které nastali po smrti Františka Ferdinanda d'Esteho, vytvoření tzv. chlebového lístku, kdy na týden bylo jedné osobě přidělen chleba o váze 980 g, či 700 g

¹⁵⁶ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=9c653f889eec48f09aff1c1e81a3f98b>

¹⁵⁷ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=4227d4ca47cf4df4b4dbbe60f1b8758f>

¹⁵⁸ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=9c653f889eec48f09aff1c1e81a3f98b>

¹⁵⁹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=d3eb62e36d3b4fecb4cd3cb39dffa9926>

¹⁶⁰ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=e5242c4bd4864c5784c483be405d4c8d>

mouky. Uvádí i vládou nastavené ceny za určité potraviny. Zároveň však neopomíná i důležité církevní události; nově zvoleného papeže Benedikta XV., původně arcibiskup Joachim de Ila Chiesa z Bologně.¹⁶¹ Farář Hanke umírá na následky mrtvice 13. března 1927.¹⁶² Za 36 let svého působení se zde vystřídalo několik kaplanů: Josef Kirchner, Otto Sluzalek, Robert Siwek, Karel Heger, Alexander Brosch, František Karas, František Kaniok, Edmund Glasser, Hugo Klein, Vít Mojžíšek, František Schreiber, Antonín Schubert, Adolf Schreiber.¹⁶³

Emil Beitz, nástupce za zemřelého faráře Hankeho. Narodil se 10. května 1891 ve Staré Červené Vodě. Gymnázium i bohosloví vystudoval ve Vidnavě, kde byl 8. 7. 1917 vysvěcen na kněze. Do skorošické farnosti nastoupil 1. července 1928. Ale z důvodu psychické nemoci-paranoi byl lékařem profesorem Wagnerem- Jaureggem, odborníkem na nervová a duševní onemocnění uznán práce neschopným a byl poslán 30. srpna 1933 do penze. Na jeho místo nastupuje Konrád Hugo Klein narozen 14. 11. 1891 v Chornici, studoval ve Vidnavě, kde se mu dostalo i kněžského vysvěcení 26. 7. 1915. A je také posledním farářem, kterého farní kroniky zmiňují.¹⁶⁴

¹⁶¹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=33031303876b4e2f8e0452618b68fb2b>

¹⁶² Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=f1de9e642ec24ece850e3556a1027918>

¹⁶³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=21b44f3bc4e64c2c96235ea2fe0bdde8>

¹⁶⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=00d3b4bf08674750806b57d420ca0936>

Seznam duchovních správců ve Skorošicích

Jméno správce	Roky působení
Matheus Opitz	1588–1593
Bartholomeus Raschmann	1593–1614 (†1616-1617)
Georg Klein	1614–1622
David Tanner von Liebenthal	1622–1666
Ignatz Meisner	1667–1683 († 8. 4.)
Sebastian Meisner	1683–1690
Andreas Schollenberger	1690–1706 († 7. 4.)
Friedrich Schubert	1706 (25. 9.) – 1742
Christophorus Böser	1742–1753
Bernard Balder	1753 (20. 5.) – 1754 († 23. 12.)
Franz Raimann	1755 (8. 1.) – 1758 († 12. 11.)
Thadeus Jütner	1758–1759 (1/4 roku)
Tobias Hoffmann	1759–1763 († 31. 8.)
Franz Scholz	1763–1780 († 20. 6.)
Johann Fieweger	1780 (22. 6.) – 1783 († 13. 7.)
Thadeus Hilscher ¹⁶⁵	1783 (5. 11.) – 1797 († 6. 2.)
Franz Müller	1797 (7. 5.) – 1802 († 1. 6.)
Franz Fellmann	1802–1817 († 28. 1.)
Johann Hesse	1817 (17. 8.) – 1830
Johann Karpstein	1831 (2. 2.) – 1839 († 11. 11.)
Bernard Meese	1840 (2. 2.) – 1854 († 11. 8.)
Ernest Axmann	1854 (30. 10.) – 1903 († 6. 7.)

Novodobý seznam duchovních správců

Jméno správce	Roky působení
Richard Hanke	1903 (15. 9.) – 1928 († 13. 3.)
Emil Beitz	1928 (8. 7.) – 1933
Konrad Hugo Klein	1933 (1. 10.) – 1941
Josef Grimme	VI. 1942–1946
Josef Motyka, administrátor	1946 (6. 10.) – 1954
Jaroslav Elšák, administrátor	XI. 1954 – X. 1956
Alois Starker, administrátor	1956 – [1968]
Josef Byrtus	1973–1978
Rudolf Zubek	1978–1983 (†2014)
Antonín Kupka	1983–1988
Petr Hrubíš	1988–1990
Václav Šimeček	1990- († 22. 2. 1992)
Václav Tschulik	1992 – ukončil své působení jako farář 31. 3. 2003

¹⁶⁵ Od nástupu tohoto faráře se začali vést farní kroniky vedoucí do roku 1945

Miroslav Kadlec	1. 1. 2004-31. 12. 2007; 1. 11. 2012-30. 6. 2013 zástup za chybějící faráře
Piotr Nieviadomski	zastupující farář
Ondrej Kaličiak	1. 1. 2008- 31. 10. 2012
Jozef Florek, kaplan	Zastupující za faráře
Jiří Filipec	2013 – 6. 9. 2015
Jozef Florek, kněz	1. 12. 2015 – dnes

4.5 Historie farní knihovny

Nejstarší inventáře skorošického farního kostela dochované z let 1755–1758 v příslušných knihách zádušních účtů shodně uvádějí několik knih, bez nichž by liturgický provoz nemožný: Jednalo se o misál se stříbrným kováním (*1 Missal mit silber Beschlagen*), dále čtyři jiné misály a čtyři misály pro zádušní mše (*Todten Missalia*), z nichž jeden byl starší, tři agendy (tj. knihy potřebné pro udílení svátostí a svátostin), z nichž jedna byla také starší, jedna kniha evangelií (patrně se jednalo o německý překlad, používaný pro kázání a také jedna úřední kniha (*1 neues Kirchen-Reittungs Buch*), náležející spíše do kostelního archivu.¹⁶⁶

Tato situace se výrazněji nemění ani v následujícím století – ve všech třech dochovaných inventářích z let 1807, 1857 a 1882¹⁶⁷ figuruje misál se stříbrným kováním, kterého doplňují další *Missale Romanum* a *Missale defunctorum*. Zatímco na začátku 19. století měli čtyři římské misály (z toho jeden zdobený) a tři pro zádušní obřady – a dále již nevidují žádnou knihu, v polovině klesl počet misálů na tři a dva, ale objevují se dvě agendy a jeden evangeliář. V roce 1882 byly misály čtyři (dva nové, jeden s kováním a jeden starý),

¹⁶⁶ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 6 – 9, Knihy kostelních účtů (s inventářem) 1755, 1756, 1757, 1758.

¹⁶⁷ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 197 Inventáře kostela 1807–1882.

pro rekviem dva, jedna velká agenda, blíže neurčená *Kirchengebetsbuch* a také dvě knihy kostelních účtů.

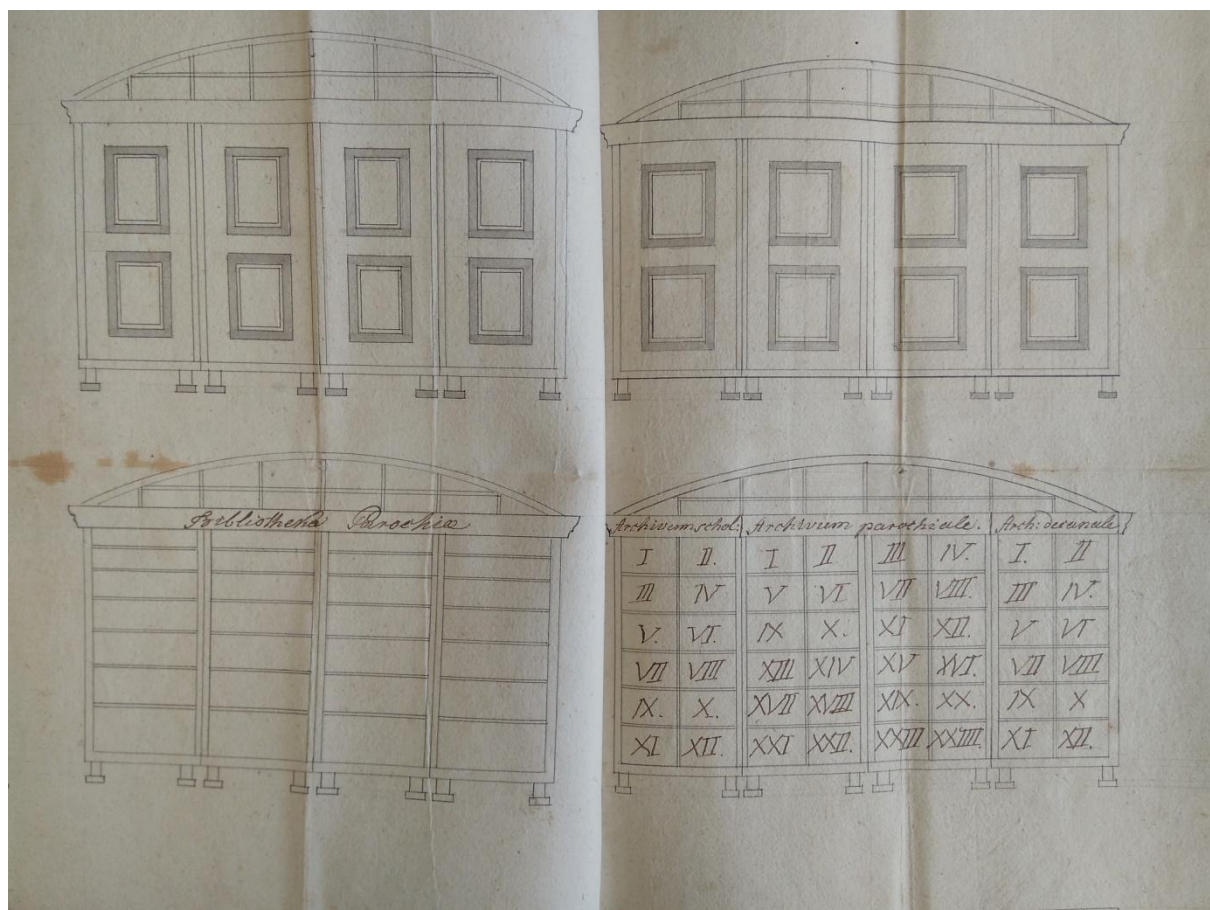
Tyto úřední knihy ukazují na existenci farního archivu, který byl patrně poničen během velkého požáru kostela a fary 25. listopadu 1833. Přesto – podíváme-li se na dnes dochované písemnosti, část těch nejdůležitějších byla od požáru uchráněna – dochovány jsou knihy kostelních účtů, matriky (uložené v ohnivzdorné sakristii) i pamětní kniha. Právě do ní tehdejší farář Johann Karpstein popsal průběh požáru i škody, které utrpěl on i další obyvatelé fary. Kromě zařízení fary, náradí i povozů, to byla také zvířata, uskladněná úroda a potraviny, oblečení, ale také knihy: *Einen ganz großen Bücherschranks voll gut gewählte vorzügliche Bücher aus allen Fachen der Literatur, die ich nicht um Tausend Gulden gegeben hätte, und das ganze Pfarrarchiv mit fast allen Urkunden, Akten und Büchern.*¹⁶⁸ Podle obratu, že by shořelou knihovnu nikomu nepřenechal ani za tisíc zlatých, lze usuzovat, že se jednalo o jeho soukromý fond, což posiluje i tvrzení, že zatímco první kaplan Joseph Schneider měl škodu 200 zlatých konvenční měny, druhý kaplan Joseph Kleinschmit přišel o všechny své knihy, které nedávno nastěhoval.

I když ztráta faráře byla velká, sám ji vyčíslil nejméně na 3.000 zlatých konvenční měny, kromě obnovy hospodářství, výstavby nové fary a kostela, začal opět vytvářet svou osobní knihovnu. Svědčí o tom opět pamětní kniha, v níž zapsal, že již roku 1837 si z vlastních prostředků zaplatil některé stolařské práce, mezi jiným i skříň na potraviny a také na knihy.¹⁶⁹ Z účtu (označeného K, který se zachoval),¹⁷⁰ se dozvídáme, že *Ein Bücherschranks blau mit Oehlfarbe, Schloß und Zugehör* jej stála 3 zlaté.

¹⁶⁸ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice*, p. 57. In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=33#scan33>

¹⁶⁹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice*, p. 175 In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=7f715870aa574b929dbf8afa8e85f88b> (cit. 20. 7. 2020)

Zároveň však nechal ve farní kanceláři zřídit dvě rozměrné skříně vyplňující celý prostor pod klenbou. K zakázce, k níž se zachovala rozsáhlá korespondence s biskupským kamerálním ředitelstvím na Jánském Vrchu, patřil i rozměrný stůl s uzamykatelnými přihrádkami. Obě skříně známe i z nákresu, každá stála na šestnácti nožkách a měla čtyři dveře se dvěma obdélnými zdůrazněnými poli.

Byla také opatřena potřebným počtem polic. Skříň označená *Bibliotheca parochiae* jich měla sedm, přičemž nahoře se počítalo s menšími formáty. V případě archivní skříně byly všechny police stejně velké, ale byly rozděleny svislými vzpěrami – každá část do dvanácti přihrádek. *Archivum parochiale* disponovalo celkem 24 římskými číslicemi označenými přihrádkami a bylo umístěno uprostřed, kdežto vlevo se nacházející *Archivum scholarum*

¹⁷⁰ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 206 Farní archiv – vnitřní vybavení 1837–1838

mělo 12, stejně jako *Archivum decanale* vpravo. Obdobně přesně je možné doložit i postup prací – odhad nákladů byl vyhotoven 30. ledna 1738 a činil 70 zl. 30 kr. Dne 20. března 1838 byli kněží jesenického děkanátu vyzváni cirkulářem, že mají o zakázce informovat své věřící a potenciální zhotovitele. Dne 7. dubna 1838 se konala licitace mezi uchazeči a 9. října téhož roku bylo dílo protokolárně předáno do užívání. Vyúčtování má datum 14. října 1838 a zdá se, že se zadavateli podařilo ušetřit 30. zlatých.

Ve stejném fasciklu je pak vložen koncept výzvy kněžím javornického okrsku, datovaný ve Skorošicích 15. listopadu 1837, který klade důraz na zřízení a uspořádání farního archivu a vyhotovení dvojího katalogu farní knihovny podle formuláře č. 7, přičemž jeden exemplář je třeba zaslat na příslušné arcikněžství do konce února 1838.

Zdá se, že dobový tlak na to, aby kněží své knihy odkázali nástupcům, přinesl výsledek i v případě Johanna Karpsteina, neboť jej – jako zakladatele farní knihovny jmenuje koncept odpovědí na bližší neznámý dotazník týkající se farních knihoven, vzniklý po polovině 19. století.

Podle tohoto dokumentu¹⁷¹ byli zakladateli farní knihovny ve Skorošicích Jan Karpstein, který zemřel roku 1839, a Bernard Meese, zesnulý 1854. Zatímco svazky druhého jmenovaného je ve fondu možné identifikovat a tento celek činí 87 položek, podpis Johanna Karpsteina nesou jen dvě knihy.¹⁷² Z konceptu dále víme, že v padesátých letech 19. století knihovna obsahovala celkem 128 děl v 282 svazcích, z čehož nejvíce bylo teologických knih (101 děl v 235 svazcích), 4 díla byla zařazena mezi modlitební knihy a 23 děl v 43 svazcích se čítala mezi ostatní (z toho ještě 10 titulů v 17 svazcích autor dokumentu řadil mezi práce encyklopedické). V podrobnějším rozpisu se zdá, že do teologických prací autor zařadil i díla

¹⁷¹ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 278 Schéma uložení knih a spisů ve farní knihovně 1837

¹⁷² Druhý největší počet tisků, které pocházejí od jednoho vlastníka, je soubor 17 titulů z majetku Ferdinanda Getise, o němž však nic bližšího nevíme.

právnícká a příručky (mělo se jednat o 45 děl ve 103 svazcích), která mohla být ovšem pracemi z kanonického práva a příručkami pro duchovní správce. Bohužel nic podrobnějšího se z tohoto dokumentu nelze dozvědět – zajímavá je pouze noticka, že rukopisy a prvotisky v knihovně zastoupeny nejsou a knihovna sama slouží pouze místním duchovním.

Další zprávy máme bohužel jen o farním archivu, který byl roku 1929 v letních měsících uklizen a znovu uspořádán.¹⁷³ O dva roky později dochází k důkladné opravě matrik, které byly ve špatném stavu. Celkový počet matrik na faře byl 37 svazků a sahaly až do roku 1599.¹⁷⁴

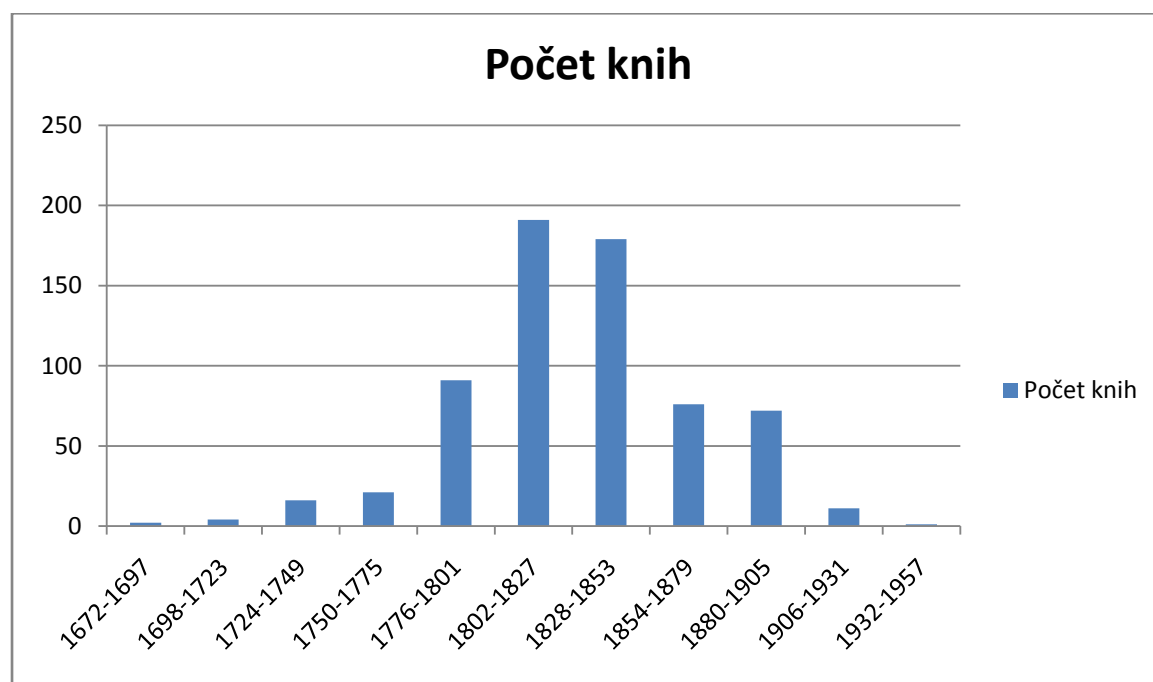
¹⁷³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=a8d7fd0444704e2594708f10f1915cae>

¹⁷⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=a8d7fd0444704e2594708f10f1915cae>

5 Rozbor knižního fondu

5.1 Časové zařazení

Skorošická farní knihovna je z časového hlediska mladá, neobsahuje žádný rukopis ani prvotisk. Veškeré tituly jsou tak prací tiskařů. Nejstarším dílem v knihovně je tisk „*PROPRIA OFFICIA Sanctorum DIOECESIS WRATISLAVIENSIS*“ z roku 1684¹⁷⁵, dílo „*Gradus ad parnasum, sive novus synonymorum, epithetorum, ex phrasium poetikarum thesaus (...)*“¹⁷⁶ z roku 1692 je druhým nejstarším. Třetím dílem je „*Kursze Ermahnungen*“¹⁷⁷ z roku 1698, nejmladším dílem je pak misál vydaný v roce 1939.¹⁷⁸ V knihovně převažují tisky z 18. a 19. století.

5.2 Obsahové složení

Vzhledem k její povaze je zřejmé, že převážná část literatury je církevního charakteru – knihovna obsahuje bible, misály, breviáře, různá kázání, i učebnice k výuce náboženství a je

¹⁷⁵ sign. 13 *Propria officia sanctorum dioecesis Wratislaviensis*

¹⁷⁶ sign. 289 *Gradus ad parnasum, sive novus synonymorum, epithetorum*

¹⁷⁷ sign. 209

¹⁷⁸ sign. 627

tedy i nejčastěji užívanou. Stejně jako u ostatních kolatur se duchovní správci věnovali výuce, ale i tak inspekci škol, s čímž mohou souviset i zachovalé školní učebnice, například jazykové, matematické, fyzikální či knihy určené pro nejmenší s pojednáním o biblických příbězích.¹⁷⁹ Dále je knihovna doplněna i o světskou literaturu.¹⁸⁰

Mezi nejčastěji se vyskytujícími tituly jsou liturgická díla, jež byla běžnou součástí farního života a byla nutná při pravidelných bohoslužbách, modlitbách a udílení svátostí.¹⁸¹ Vzhledem k charakteru knihovny je zarážející, že se zde nachází pouze jeden výtisk německy tištěné Bible z roku 1793, tištěn ve Vídni.¹⁸² V případě skorošické knihovny jsou časté breviáře a misály. Nejstarším misálem uloženým v knihovně je „*Missale Romanum ex decreto sacrosancti concilii Tridentini restitutum, et summis pontificibus usque ad ss. d. n. Clementem XI. auctum*“¹⁸³ z roku 1712. Dále se zde objevují knihy určené přímo vratislavskou diecézí. Ve skorošické knihovny se jedná o titul „*Officia propria dioecesis Vratislaviensi*“ z roku 1852.¹⁸⁴

Další četnou skupinou tvoří právní knihy rozdělené na církevní¹⁸⁵ a světské právo, př. *Vollständiger Landadvokat*,¹⁸⁶ které bylo vytištěné v Brně roku 1837 u známého knihkupce a editora Zemských desek moravských Františka Gastla.¹⁸⁷ Ojedinele se vyskytují ve fondu filozofická a historická díla, lexikony a slovníky.

¹⁷⁹ sign. 278, 285, 290

¹⁸⁰ sign. 283

¹⁸¹ VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy* In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Liturgika> [citováno 16. 8. 2019]

¹⁸² sign. 136 BIBLIA SACRA

¹⁸³ sign. 1

¹⁸⁴ sign. 8 a

¹⁸⁵ sign. 193

¹⁸⁶ sign. 199/I

¹⁸⁷ In: https://aleph.nkp.cz/F/8LMVAL1MF42DUHGKBA98RGRYXMI98BBXMYHSB2364H8V1T89CV-57532?func=full-set-set&set_number=164950&set_entry=000001&format=999 [citováno 16. 8. 2019]

5.3 Jazyk

I přes polohu vesnice, která je situovaná v slezském pohraničí, tvoří převážnou část knihovny tituly v německém jazyce. Druhým čteně zastoupeným jazykem je vzhledem k typu knihovny latina. Velmi vzácně se zde vyskytuje český¹⁸⁸ a polský jazyk.¹⁸⁹ Ojediněle se v určitých částech titulů nacházejí pasáže v řeckém či arabském jazyce.¹⁹⁰

5.4 Místa vydání a tiskaři

Následující tabulka vykazuje přehled o místech vydání jednotlivých tisků.

Město	Počet knih
Aachen	2
Antverpiae	5
Augsburg	22
Baaden	1
Bamberg	9
Berlin	2
Bielefeld	2
Breslau	65
Brixinae	2
Brno	19
Bruntál	1
Campoduni	1
Carlsruhe	1
Coloniae	1
České Budějovice	2
Dortmund und Leipzig	10
Eger	1
Erlangen	1
Frankfurt am Main	12
Freiburg im Breisgau	1
Gmünd	2
Graecii	5
Gratz	50
Hildesheim	1
Innsbruck	8
Jeseník	1
Klagenfurt	1

¹⁸⁸ sign. 248

¹⁸⁹ sign. 456

¹⁹⁰ sign. 301/I *BREVIS GRAMMATICA GRAECA*.

Köln	2
Landshut	1
Leipzig	2
Lemgo	1
Linz	19
Litomyšl	3
Mainz	19
Monachii	2
München	21
Münster	4
Nürnberg	1
Nysa	5
Olomouc	13
Padeborn	4
Passau	6
Pest	6
Poznaň	1
Praha	44
Ratisbonae	3
Ravensburg	2
Regensburg	13
Reutligen	4
Salzburg	15
Těšín	47
Triest	26
Troppau	15
Tübingen	8
Venetiis	4
Wien	226
Witenberg	1
Würzburg	9
Zlaté Hory	1
Zürich	1
Zweibrucken	1

Z výše uvedeného vyplývá, že nejvíce titulů bylo tištěno v rakouské provenienci – Vídeň. Právě z rakouských a německých zemí pochází nejvíce knih. Mezi významné knihtiskaře působící ve Vídni patřil dvorní nakladatel, knihkupec a univerzitní tiskař Johan Thomas Trattner (1717–1798), činný byl mezi léty 1748–1798.¹⁹¹ Následující vídeňský tiskař často se vyskytující ve skorošické knihovně je Josef Geistinger (1769-1829), působil dále i

¹⁹¹ In: https://aleph.nkp.cz/F/IADYHAJQPT9768RA2LQBPHHANGEPRGHPFJT8A45UV4LD9ELDK8-18680?func=full-set-set&set_number=132407&set_entry=000001&format=999 [citováno 16. 8. 2019]

Badenu a Trestu.¹⁹² Opakovaným vídeňským jménem ve fondu je Johann Petr van Ghelen (1673-1754), který je pokračovatelem rodinné tiskařské a nakladatelské tradice, založené jeho otcem stejného jména Johann Petr van Ghelen (1645-1721). Joahnn Petr van Ghelen mladší získal v roce 1722 práva na tisk novin „*Wiener Diarum*“.¹⁹³ Mezi zajímavá jména patří i Jan Leopold Kaliwoda (1705-1781), činný v letech 1734-1775. Vídeňský, od roku 1738 dvorský tiskař, nakladatel a písmolijec. Právě v roce 1750 obdržel privilegia na vlastní písmolijectví, o deset let později získal od Marie Terezie desetiletou výsadu pro tisk českých novin. V roce 1775 Kaliwoda tiskárnu prodal Josefu Geroldovi (1747-1800), firma dále přešla do dědictví rodiny Geroldů a její tradice je udržována do dnešní doby.¹⁹⁴

Mezi českými městy jsou zastoupeny Praha, Litomyšl, České Budějovice, na moravském poli se jedná o města Brno, Jeseník, Olomouc, Opava, Zlaté Hory a Bruntál. Překvapujícím městem je samotný Jeseník, který je zastoupen jedním výtiskem.¹⁹⁵ Jednalo se druhou knihtiskárnu ve městě (první tiskárna byla zřízena Antonem Blažkem mladším), kterou založil Ernest Titze. Jeho pokračovatelkou této tradice byla Betty Titze, která v letech 1896–1897 zřídila rodinný podnik. V této firmě se tiskly mj. seznamy lázeňských hostů, úřední věstník okresního úřadu a řada regionálních novin a časopisů.¹⁹⁶

Početně nejvíce zastoupených tiskařů z českých měst představují pražské knihtiskárny. Ty reprezentuje především *Typographia Universitatis Carolo-Ferdinande*, která působila v letech 1619–1774. Jednalo se o institucionální tiskárnu jezuitů pražské univerzity. Tiskárna byla v letech 1635–1636 v Karolinu. Mezi léty 1636–1639 se však přestěhovala do budovy

¹⁹² In: <https://data.cerl.org/thesaurus/cni00061764> [citováno 17. 8. 2019]

¹⁹³ In: https://aleph.nkp.cz/F/GUSC24GBSAAX96IBP6YFDA4I5GLUJ3CKNT87VYA7FNC4KXKDFH-00816?func=full-set-set&set_number=124966&set_entry=000002&format=999 [citováno 17. 8. 2019]

¹⁹⁴ In: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Leopold_Johann_Kaliwoda [citováno 17. 8. 2019]

¹⁹⁵ sign. 73.

¹⁹⁶ In: <https://www.jesenik.org/storage/user-1132/module-1761/jesenicke-toulky-pdf-nahled-15396939530phpgaqj3m.pdf> [citováno 16. 8. 2019]

v Klementinu. Po zrušení jezuitského řádu roku 1773 byla tiskárna postátněna a rovněž změnila svůj název a začala být označována jako *Tiskárna klementinská*.¹⁹⁷

Jinými představiteli pražských tiskařů byl Jan Karel Hraba (-1735), který byl činný v letech 1714-1734. Navázal tak na předchozí tiskařskou tradici z rodiny Anny Zuzany Hampelové, která tuto tiskárnu prodala právě J. K. Hrabovi. V jeho činnosti dále pokračoval syn téhož jména Jan Karel Hraba, který byl činný v letech 1738-1790. Byl členem a místopředsedou tiskařského bratrstva mezi léty 1765-1766. Po jeho smrti tiskárnu v letech 1793-1816 spravovali dědicové.¹⁹⁸

Dalším významným pražským duem tiskařů byl Bohumil Haase a Kašpar Widtmann, činní v letech 1784-1815.¹⁹⁹ Pod jménem *Haase und Widtmann* pracovali v období 1801-1804. Další z řady pražských knihtiskařů, který se nachází ve fondu je Johann Buchler (1792-1812). Po jeho smrti v roce 1812 převzali firmu dědicové.²⁰⁰

Signet Johanna Thomase von Trattnera (1717–1798). Jedná se o zosobněnou Typografii v tiskařské dílně s nápisem „Labore et Favore“.²⁰¹

¹⁹⁷ In: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Jezuitsk%C3%A1_tisk%C3%A1rna_%E2%80%93_Praha [citováno 16. 8. 2019]

¹⁹⁸ In: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Jan_Mikul%C3%A1%C5%A1_Hampel [citováno 17. 8. 2019]. In: https://aleph.nkp.cz/F/5PUI62R68X8TK7737G13EIJ11VABLD2HNPPFSCPVKDVB77AK7-27388?func=full-set-set&set_number=184702&set_entry=000002&format=999 [citováno 17. 8. 2019]

¹⁹⁹ In: <http://www.clavmon.cz/chyba/vyhlednov.asp> [citováno 16. 8. 2019]

²⁰⁰ In: https://aleph.nkp.cz/F/GJUUGH1R3BQ78JC4TM4PHV1RQ2G9B5G1CC5ADG4IVIKUKYA2R-44314?func=direct&local_base=AUT&doc_number=000567130 [citováno 17. 8. 2019]

²⁰¹ POSKOČILOVÁ, M.: *Žulová*, s. 55 (nepublikovaná diplomová práce)

5.5 Vlastníci knih

Téměř veškeré knihy, které se nacházejí ve skorošické knihovně, jsou označeny vlastnickou poznámkou v podobě fialového razítka: „*Pfarbücherrei Gurschdorf Nr*“. Bohužel ani jedno toto razítko neobsahuje signaturu. Některé z knih jsou navíc opatřeny i vlastnickou poznámkou, ve většině případu se jedná o podpis faráře ve formě rukopisného ex libris či pouhého podpisu. Tyto poznámky, alespoň částečně napomáhají nastínit dobu vzniku farní knihovny.

Z vlastnických poznámek lze vyčíst, že se o větší nárůst knihovny se zasloužil farář Bernard Meese,²⁰² viz následující tabulka, jenž se roku 1840 stal farářem ve Skorošicích, po svém předchůdci Janu Karpsteinovi, za jehož působení došlo k požáru farnosti a kostela. Lze předpokládat, že během požáru část knihovny zanikla. O obnovu kostela, fary a o znovuoobnovení knihovny se zasloužil již zmíněný B. Meese.²⁰³ Po smrti Jana Karpsteina v roce 1839 přešlo do farní knihovny z osobního vlastnictví přibližně 280 svazků, avšak tyto svazky neobsahují vlastnickou poznámku Karpsteina.²⁰⁴

Následující tabulka²⁰⁵ obsahuje přehled vlastníků knih, na základě jejich vlastnických poznámek. Nejčastěji uvedených na titulním listu, předním přideští a verzu přední předsádky.

²⁰² Bývalý skorošický farář, o kterém se nedochovalo mnoho informací. Znamé je pouze datum úmrtí 11. srpna 1854.

²⁰³ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice* In: <http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=31>

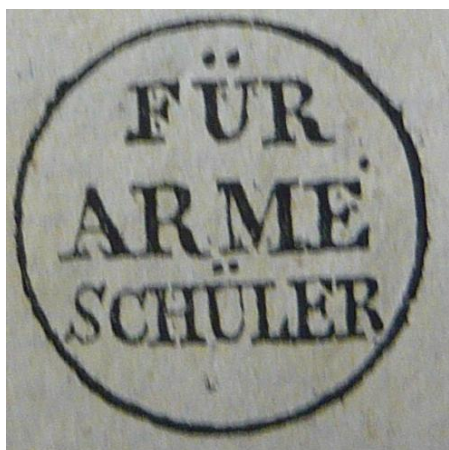
²⁰⁴ Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 278, *sign. XIII, kart. 22 (Spis Schéma uložení knih a spisů ve farní knihovně)*

²⁰⁵ Tabulka je seřazena od nejvyššího počtu výskytu vlastnických poznámek.

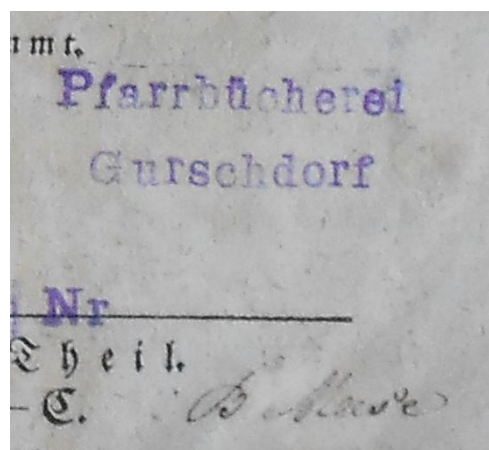
Jméno	Počet knih
Axmann, Eduard	11
Bartl, Georgius	3
Bentic, Francis	1
Capster, Philipp Georg	3
Dibcki Conriurati, Josephus	2
Getis, Ferdinand	18
Hannig, T.	4
Heese, Adalbert	2
Heiser, Th.	1
Hoffman, Philipp	1
Karpstein	2
Kirchman, Jacob	16

Kunert, Johann	1
Lang, Raimund	1
Messe, Bernard	87
Müller, F.	3
Neumann, J. F.	1
Nitschmann, Franz	2
Petrek, Stanislaus	3
Philipp, Johann	3
Reimann, Johann	1
Ricker, Caspar	1
Stephan, Joseph	5
Wesse, A.	5
Wicheretz, Carolus	2
Winter, Franciscus	1
Witziq, Georgius	1

Počet je uváděn jenom za knihy, které byly označeny vlastnickou poznámkou, skutečný počet však může vykazovat více svazků ve fondu. Ve čtyřech případech jsou knihy opatřeny kulatým razítkem s nápisem: „Für Arme Schule“.²⁰⁶

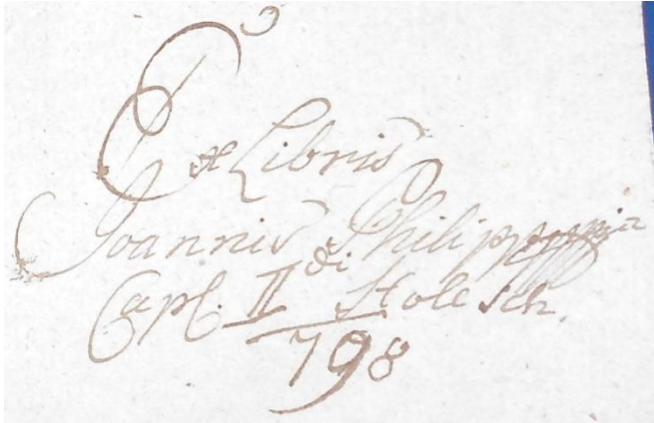

Černé razítko s nápisem „Für Arme Schüler“

Modré razítko patřící farnosti Skorošice s nápisem „Pfarrbücherei Gurschdorf Nr.“. Pod ním podpis „B. Meese“ (Bernard Meese – farář).

²⁰⁶ sign. 76

Vlastnická poznámka v podobě rukopisného exlibris – „Ex Libris Joannis Philipp [manupropria] Capl. II. [secun]di Holesch. [1]798“

5.6 Grafická výzdoba

Základem grafické výzdoby je tisková forma. Ta je opatřena barvou a otiskována na papír, pergamen či textilií. Materiály užívané při tisku jsou dřevo, kámen, kov, ke zpracování se užívá rytí, řezání, případně leptání. Technologie užívaná při rozmnožování kopií je tisk z plochy, hloubky a výšky. Grafická výzdoba pak vyobrazuje obecně srozumitelné výjevy, tento způsob výzdoby plní funkci uměleckou, ilustrační, sociální i politickou.²⁰⁷

Grafická výzdoba v tištěné podobě tak nahradila výzdobu středověkých iluminovaných rukopisů. To dokazuje existence iniciál, které byly v počátcích tisku domalovávány ručně. Iniciály byly vyznačovací písmeno typické svou velikostí, ozdobností a barvou. Byly součástí výzdoby tisků až do 18. století, v následujícím století se užívaly spíše pro vzácnější díla (liturgická díla). Velikost, tvar, barva i estetická forma byla určována a ovlivňována peněžními možnostmi a dobou.²⁰⁸

²⁰⁷ In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Grafika> [citováno 17. 8. 2019]

²⁰⁸ POSKOČILOVÁ, Markéta: *Dějiny a katalog farní knihovny Žulová*, s. 59 (nepublikovaná diplomová práce)

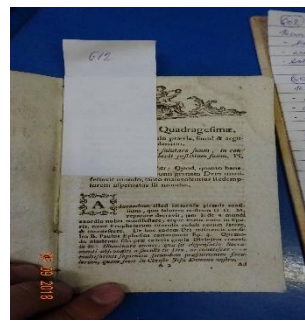
V průběhu 18. století se výzdoba iniciál rozdělila dvěma směry. První směr si uchoval estetickou formu, která vyznačovala důležitou část textu. V druhém směru se naopak vyvarovala umělecké stránce a iniciály stály volně na levé straně, byly doplňovány různými dekoracemi.²⁰⁹

Iniciálka vyobrazující
Na nebevzetí Páně.

Iniciála bez dekoru
vyznačující novou kapitolu v
knize

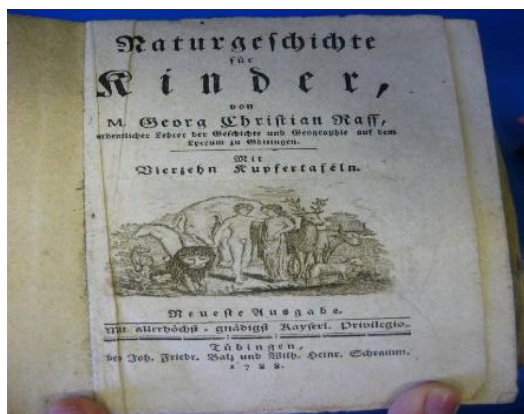

Iniciála zdobená rámečkem

Viněty byly ozdobné části, které rozdělily název knihy od impresa, případně ukončovaly kapitoly, aby zbytek stránky nezůstal prázdný. Nejstarší viněty byly symetrického charakteru. Od 17. století se začaly objevovat takové ilustrace, které ve své vrcholné fázi měly výpovědní hodnotu. Mezi nejčastěji užívané motivy se zařadily květiny, náboženské dekorace (andělci), rokaje, ovocné koše.²¹⁰

Viněta v podobě květinového koše

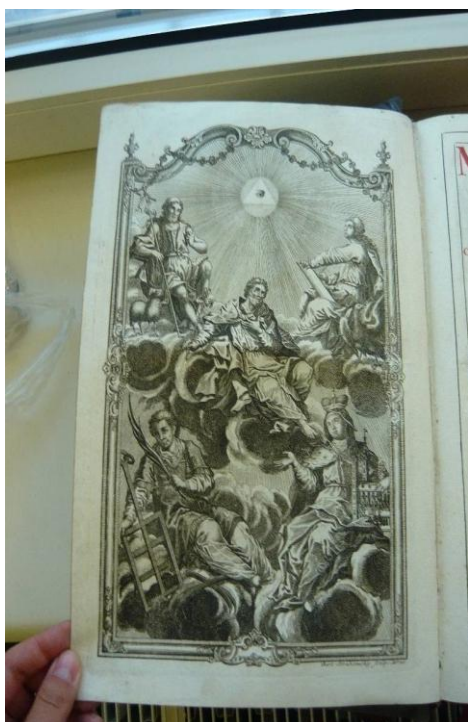
Narativní podoba viněty

²⁰⁹ POSKOČILOVÁ, Markéta: *Dějiny a katalog farní knihovny Žulová*, s. 58 (nepublikovaná diplomová práce)

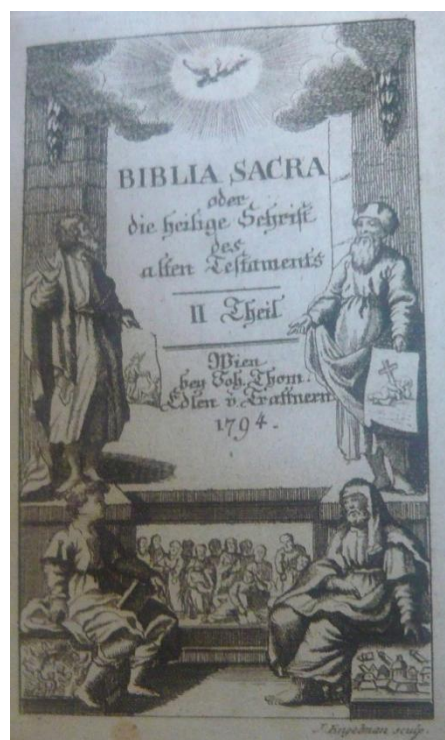
²¹⁰ In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Vin%C4%9Bta> [citováno 17. 8. 2019]

Důležitou součástí výzdoby v titulech uložených ve farní knihovně jsou celostránkové mědirytiny (tisk z hloubky), které v průběhu 17. století nahradily starší metodu tisku z výšky – dřevořezy. Prvopočátky mědirytiny lze nalézt již v 15. století, avšak kvůli své náročnosti našla své uplatnění o dvě století později. Při tisku mědirytin bylo zapotřebí výtvarných předloh, bez kterých by se rytiny neobešly, proto lze na levém okraji výjevu nalézt zkratky jmen malířů, kreslířů a na pravé straně jména rytců, případně vydavatelů.²¹¹

Nejčastějším námětem mědirytin ve skorošické knihovně jsou náboženské výjevy vyobrazující především život Ježíše Krista či jiné svaté. Ze světských ilustrací se objevují náměty architektonické, zeměpisné, technické a výchovného charakteru.

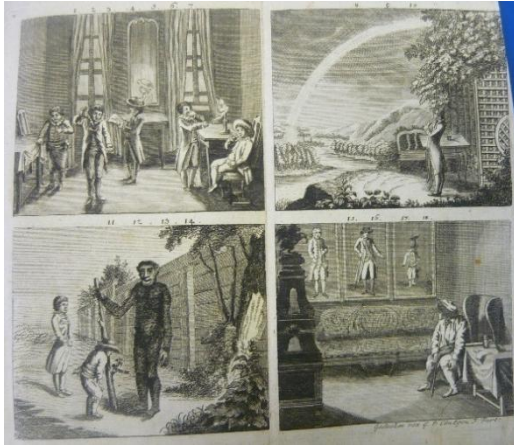

Mědirytinový frontispis v misálu z roku 1738 (sign. 3)

Graficky ztvárněný titulní list (sign. 136)

²¹¹ In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/M%C4%9Bdiryt> [citováno 17. 8. 2019]

Celostránková mědirytina výchovného charakteru (sign. 277)

Celostránkový mědiryt (sign. 398)

V průběhu 19. století se začala projevovat další metoda tisku z hloubky – oceloryt. Ten se od mědirytu odlišoval zejména tím, že ocel byla odolnější materiál. Byl oceňovaný především pro větší jemnost a vyobrazení detailů (vhodné pro zobrazení portrétů).²¹²

Oceloryt Zvěstování Panně Marii z roku 1813 (sign. 132/III.)

Portrétový oceloryt z roku 1835 (sign. 490)

²¹² POSKOČILOVÁ, Markéta: *Dějiny a katalog farní knihovny Žulová*, s. 64 (nepublikovaná diplomová práce)

5.7 Vazby knih

Vazba knihy je vrchní a částí knihy, jejíž prvotní funkce byla knižní blok chránit před vnějšími vlivy. Kromě ochranné funkce má vazba dále úlohu dekorativní a v pozdějších letech i informativní. Podle materiálu užitého na vazbu knihy lze povrch desek rozdělit do skupin: vazba kožená, papírová, textilní.²¹³ Ze čtyř těchto typů vazeb jsou zastoupené ve farní skorošické knihovně první zmíněné tři.

Nejčastějším typem je papírová vazba, které se v knihovně vyskytuje v různých barevných odstínech a provedení. Mezi těmito typy papírových barevných vazeb se zde nejčastěji objevuje verze mramorová nebo batikovaná,²¹⁴ dále také vazba s katunovým papírem²¹⁵ či škrobovým.²¹⁶

Papírová vazba v podobě hnědého mramorového papíru

Tento druh vazby není tak finančně náročný a velmi často se vyskytuje u knih vydaných v průběhu 19. století, které tato knihovna obsahuje nejvíce. Často se využívala pro brožury²¹⁷ nebo lepenkové desky.²¹⁸

²¹³ VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy* In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Vazba> [cit. 24.4. 2019]

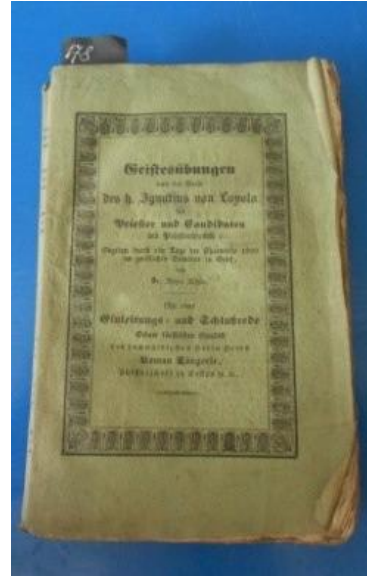
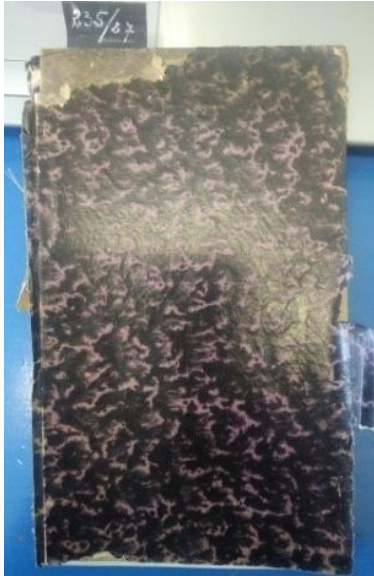
²¹⁴ sign. 169

²¹⁵ sign. 179

²¹⁶ sign. 235/27

²¹⁷ sign. 176

²¹⁸ VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy* In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Vazba> [cit. 24.4. 2019]

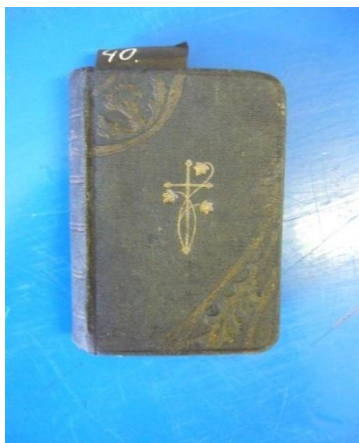

Ovšem u těchto typů vazeb je nutné počítat i s kratší životností a tím pádem častějším poškozením, jak lze vidět například u knihy sign. 279. Mnohokrát se v knihovně u tohoto typu vazby vyskytuje poškození hřbetu, ten je většinou nahrazen papírovým pruhem látky.

Další je kombinovaná vazba, která se ve farní knihovně vyskytuje je spojení papírové a kožené vazby. Desky jsou zpravidla potažené papírem, zatímco hřbet a rohy kůží.²¹⁹ U těchto typů se již setkáváme i se zdobenými hřbety.

Méně častým způsobem potažení desek je plátěná vazba, u které desky i hřbet jsou celistvě potaženy látkou,²²⁰ případně kombinace plátěného hřbetu a papírové vazby na deskách, nebo i opačně.²²¹ Může se jednat o klasické plátno, aksamit, atlas, brokát, hedvábí, moiré a plyš.²²² U sign. 176 si lze povšimnout slepotisku na látkové vazbě, ve formě dekorativní bordury s latinským křížem uprostřed.

V posledním typu pokryvu je kožená vazba, která má hojné zastoupení ve farní knihovně. Co se výzdoby desek a hřbetů týká, je právě tato nejzajímavější. Kožená vazba se pravidelně rozděluje na vepřovou a hovězí kůži, které bývají bílé a hnědé barvy. Jiné barvy u tohoto typu

²¹⁹ sign. 147/I

²²⁰ sign. 40

²²¹ sign. 305

²²² MARTÍNEK, R. a kol.: *Záchrana a inventarizace drobných církevních fondů. Archiválie, knihy, notový materiál a liturgické textilie*. Olomouc 2008, s. 121

bývá vzácný. V případě skorošické knihovny se zde nachází typ hnědé kůže, u které se jedná o teleninu, hovězinu a občas kozinu.²²³

U kožené vazby se lze setkat s různými technikami výzdoby, od slepotisku, raženého tisku, zlacení, malování až po řezbu do kůže, barvení, vyšívání, užití kovových, skleněných, slonovinových či kostěných aplikací. Ve farní knihovně se vyskytuje pouze slepotisk, ražený tisk a zlacení. Z doplňků výzdoby knih jsou řazena kování a spony. Reliéfní vazba se částečně do dnešní doby dochovala na breviáři,²²⁴ který je opatřen dírkovými koženými sponami s trny zaraženými do hran desky.

Dalším typem spon dochovaných v knihovně jsou spony dírkové. V tomto případě se jedná rovněž o breviář,²²⁵ ze stejného roku jako předchozí a je uložen v dobrém stavu.

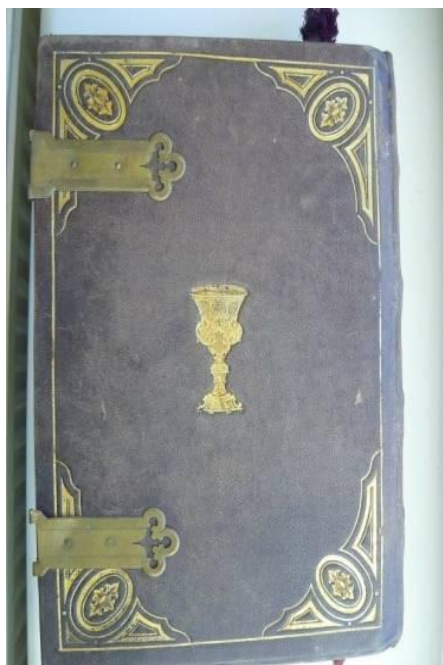
Železné podložky trnů jsou umístěny na horní straně desky, tělo spony se nedochovalo v celé podobě. Na spodní straně desek zůstaly pouze samotné ploché železné podložky. Za zmínku zde stojí ukázka raženého tisku se zlacením, kde je ražena z přední i zadní desky

²²³ MARTÍNEK, R. a kol.: *Záchrana a inventarizace drobných církevních fondů*, s. 121

²²⁴ sign. 2

²²⁵ sign. 2

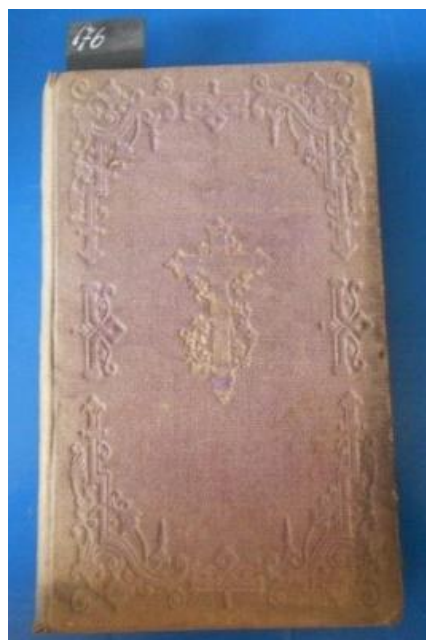
dominantová kompozice s vnější segmentovou nárožní výplní. Uprostřed přední desky je dominantní jednoduchý zlatý latinský kříž, na zadní straně desky dominuje ve středu zlatý kalich.

Bordura je druh knižního dekoru užívaného převážně v 70. letech 15. století a sestává se ze čtyř částí a je ražena kompaktním štočkem. Nejčastěji užívaná na dedikaci, předmluvy a titulní strany.

Dominantová kompozice, viz sign. 2, která se nachází po okrajích desek a vytváří v jejich středu prostor, který byl užíván pro zdůraznění ornamentální či figurální dominanty. Tento způsob zdobení desek měl svůj rozkvět na přelomu 15. - 16. století, kdy se začalo pro vytváření této kompozice používat zlacení. Jejich tvary měli podobu různých geometrických

tvarů, od oválných až po kosočtvercové. Pro ražení této výzdoby byly vyráběny celkové plotny nebo složené kolky, kterými se na desky razilo.²²⁶

Rámová kompozice se také hojně vyskytuje mezi výzdobou knih uložených ve farní knihovně. Na rozdíl od dominantové kompozice, je tato jednoduchá a patří mezi jedno ze dvou základních typů výzdoby. Skládá se z vnějšího rámu, který může být tvořen několika dalšími rámy, oddělující se od sebe jednouchými či násobnými linkami, případně může být tvořena kolečkem či filetou.²²⁷

Níže uvedený lekcionář²²⁸ obsahující modlitby, byl vydaný v roce 1837 a opatřen druhotnou ochranným pouzdem, tvořeným tvrdým papírem. Další raritou vyskytující se v knihovně je vazba uvedena níže na obrázku.²²⁹ Kniha je zasazena do jakéhosi pouzdra a perfektně knižní blok chrání od vnějších vlivů. Tato vazba pochází z konce 19. století, vnitřní

²²⁶ VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy* In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Vazba> [cit. 24.4. 2019]

²²⁷ VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy* In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Vazba> [cit. 24.4. 2019]

²²⁸ sign. 20

²²⁹ sign. 12/13

část obsahuje kompletní zlaté přední i zadní příděští a předsádku. Také ořízka je zcela zlacená.

Výzdoba hřbetu má vzhledem k relativně mladému věku knihovny spíše funkci informativní nežli dekorativní. Dekorativnost jako druhotná funkce se zde nevylučuje a není ani nijak výrazně potlačena. Hřbet knihy je důležitým prvkem ve vazbě knihy, udává knižnímu bloku pevnost a možnost rozevírání knihy a ochranu před vnějšími vlivy.²³⁰ Nejčastěji je hřbet doprovázen přípevněným štítkem s uvádějícím názvem knihy.

Technika výzdoby na hřbetech se v knihovně opakuje v podobě zlacení, slepotisku a raženého tisku. Velmi často se zde naskýtá pohled na rozvinutý hřbetní dekor, který byl oblíbený v průběhu 17. - 19. století. Častým zdobením se zde objevuje i jeho zlacení.²³¹ V případech mladších tisků a převážně papírových vazeb se upustilo od zdobeného hřbetu a nahradil jej jednoduchý hladký hřbet s minimálním zdobením, ne-li žádným.

U níže uvedené knihy je na první pohled zajímavá výzdoba hřbetu. U tohoto tisku se jedná o zdobení s kosmým mřežováním s kolky v mezipolí a dominantou uprostřed. Technika

²³⁰ VOIT, Petr: *Encyklopedie knihy* In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Vazba> [cit. 25.4. 2019]

²³¹ Rozdíly mezi slepotiskem a raženým tiskem jsou minimální. Ražená technologie se liší použitím tiskařské barvy, barevným pudrem i folií. (MARTÍNEK, R. a kol.: *Záchrana a inventarizace drobných církevních fondů*, s. 122)

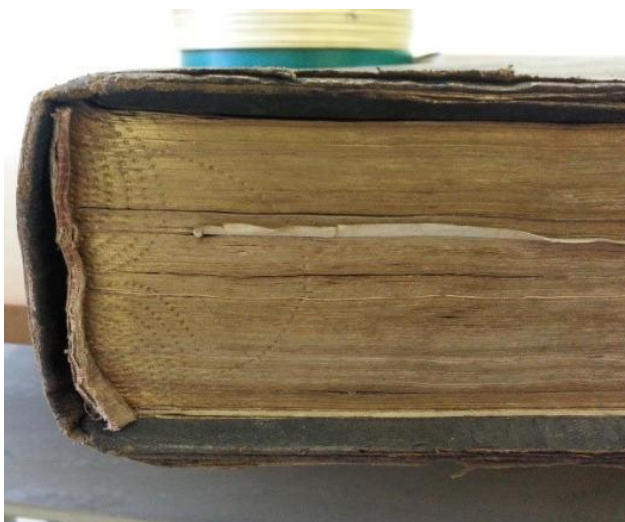
výzdoby knihy byla v tomto případě užita zlacením,²³² kdy se do kůže s předtištěnými vzory nanaslo lístkové zlato, které se přes folii znovu vtlačilo do stejných míst.²³³ Díky pouzdru si kniha zachovala výzdobu v perfektním stavu.

²³² sign. 12/13

²³³ Tamtéž, s. 122

Breviář²³⁴ pocházející z první poloviny 18. století a řadí se k jedněm nejstarším knihám ve fondu. Je v zachovalém stavu a dochovaly se zde kožené záložkové štítky. Za zmínku stojí zlacená ořízka, která je v horní i dolní části zdobená částečným cizelováním.²³⁵

Ořízka horní, dolní a přední části knihy má primární úlohu chránit knihu před prachem, světlem, hmyzem a vlhkem. Až do 17. století bylo pole ořízky využíváno na značení názvu knih, jelikož do té doby se knihy pokládaly v policích na desky.²³⁶ Sekundárním úkolem ořízky bylo toto pole často užíváno i pro estetické účely a kromě již zmíněného cizelování, mohly ořízky obsahovat drobné kresby. Ořízku dělíme na zdobenou a nezdobenou. Nezdobená ořízka je ponechána v čisté formě a nijak se neupravuje. Zatím co v druhém případě dochází často k jejímu barvení. Nejčastěji se užívala na obarvení červená a žlutá barva, což oblíbenost těchto barev dokládá i samotná skorošická knihovna. Ke zlacení se

²³⁴ Breviář: liturgická příručka s výňatky z latinských textů, určených ke každodennímu užívání v církevních kruzích. (In:[https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Brevi%C3%A1%C5%99_\(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha\)](https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Brevi%C3%A1%C5%99_(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha)) [cit. 25. 4. 2019])

²³⁵ Cizelování je jemné rytí, většinou jehlou. Pro tento typ zdobení se užívala buď celá plocha ořízky, nebo její části. (In:[https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/O%C5%99%C3%ADzka_\(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha\)](https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/O%C5%99%C3%ADzka_(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha)) [cit. 25. 4. 2019])

²³⁶ In:[https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/O%C5%99%C3%ADzka_\(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha\)](https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/O%C5%99%C3%ADzka_(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha)) [citáno 18. 8. 2019]

přistupovalo v situaci, že se jednalo o starší či vzácnou knihu a rovněž to záleželo i na finančních možnostech majitele. V tomto případě se jednalo o nejkvalitnější formu ochrany, jelikož zlaté ořízky odolávaly nepříznivým vlivům nejlépe.²³⁷ Docházelo buď ke kompletnímu obarvení ořízky nebo pouze částečnému, kdy se barva na ořízku pouze nastříkala, případně byl použit stejný mramorový styl, jako na desky knihy. Nemusela se ani zdobit celá, někdy se nazdobila pouze horní ořízka, nebo přední. V mnoha případech nebyly spodní ořízky obarvené vůbec, jelikož na této části později knihy byly postaveny a tak nedocházelo k vystavení negativních faktorů, které by napomohly k jejich poničení.

Červeně stříkaná ořízka (sign. 46/I.)

Červeně malovaná ořízka (sign. 50/I.)

²³⁷In:[https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/O%C5%99%C3%ADzka_\(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha\)](https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/O%C5%99%C3%ADzka_(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha)) [citováno 18. 8. 2019]

Mramorová ořízka (sign. 12)

6 Fyzický stav fondu

Udržet dobrý fyzický stav celé knihovny je nelehký úkol. Záleží na mnoha faktorech, které mohou tuto situaci výrazně ovlivnit. Jedná se především o její uložení, dnes je kompletní fond farního úřadu Skorošice uložen ve Státním okresním archivu Jeseník.

Při uchovávání knih je potřeba myslet na dodržování správných podmínek, které mohou předejít degradaci uchovaných titulů. Důležitým činitelem, který může fyzicky ovlivnit stav knih je vlhkost. Příliš vysoká vlhkost může společně s prachem zapříčinit vznik plísní. Tyto vady lze těžko odstranit a jejich restaurování je finančně náročné. Naopak velké sucho může vést k přesušení kůže nebo stránek a tím dojde k jejich popraskání. V případě skorošické farnosti a stavu mnoha knih se lze domnívat, že se fara potýkala právě s vlhkostí. Mnohé knihy jsou napadeny plísněmi, častým projevem vysoké vlhkosti je i zvlnění stran, zpuchření vazby a případného odlepení knižního bloku od desek.

Dalším rizikovým faktorem ohrožující stav knih je hmyz. Kožené vazby se mnohdy potýkají s kožojedy, kteří narušují strukturu pokryvu desek. Také červotoč je jedním z velkých problémů, larvy tohoto členovce napadají dřevěné desky a vytváří spletité chodbičky. Ani v tomto případě se knihy ve fondu tomuto druhu poškození nevyhnuly. Struktura některých kožených vazeb byla natolik poničena, že se desky oddělily od knižního bloku.

Po hmyzu se rovněž může objevit i poškození od hlodavce. Poničení může být jak mechanické (rozkousání desek, rohů) tak i chemické (trus, moč). V případě této fary, zde byly útoky hlodavců minimální.

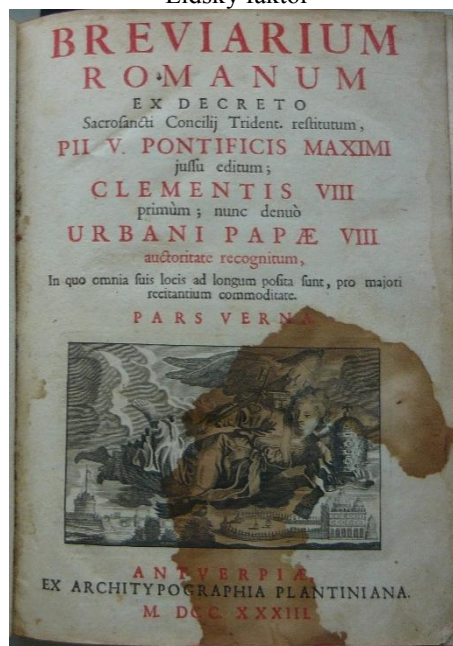
Podstatný je zde i lidský faktor. Při pochybení ze strany člověka může dojít jak k částečnému poškození knih (např. vytržení listů, polítky) až k jejich samotné likvidaci, což

právě dokládá požár fary a kostela ve Skorošicích. Zásah lidské ruky lze zde poznat v četných případech, kdy jsou listy na první pohled vytržené nebo natrhnut polyté. Častým defektem knih je i kompletně nebo částečně chybějící vazba. Ojedinele se v knihovně objevují akefalické tisky²³⁸. I přes tyto problémy se skorošická knihovna nachází v celkem slušném stavu.

Plíseň

Lidský faktor

Poškození hmyzem

Utržená vazba, knižní blok napaden hlodavcem

²³⁸ sign. 43. [Approbation Theologia, Privilegium Caesarum]

7 Závěr

Ačkoliv sepsání dějin farního fondu a její knihovny se zdá být snadnou úlohou, narážíme při jejich zpracování na problém nedostatku archivních pramenů. Farní kronika, která se společně s knihou pamětihodných záznamů dochovala, byla důležitým pramenem při tvorbě bakalářské práce. Zpracováním již druhé knihovny v jesenickém distriktu pomáhá postupně odhalovat nepřiliš zmapované církevní dějiny, oblast školství i běžného života obyvatel této oblasti.

Zpracovat církevní dějiny jesenické oblasti byl nesnadný úkol vzhledem k nedostatku publikací a dostupných informací. Na tento region se při bádání zapomíná a pozornost je věnována spíše těšínské části.

Převládajícím jazykem v knihovně je německý a latinský. Překvapující je fakt, že i přes blízkost polské hranice a svázanost s Vratislavskou diecézí až do roku 1996, se v knihovně nachází pouze jediný polský titul. Ovšem co se počtu vydaných knih z Vratislavské diecéze týče, je toto číslo uspokojivé. Ze samotné Wrocławu pochází 65 děl, z Těšína 47, z Opavy 15, Nysy 4 a z Jeseníku, Poznaně a ze Zlatých Hor po jednom výtisku. Samotným překvapením pak byla skutečnost dokazující existenci tiskárny právě v nedalekém Jeseníku. Převážná část knihovny je věnována liturgickému životu a druhá nevelká část je pedagogického charakteru, která tak dokládá svou historickou hodnotu a důležitost ve školském sektoru v této oblasti.

Graficky nejzajímavějšími byly tituly obsahující zajímavě zpracované mědirytiny, které v knihovně převažovaly ve formě frontispisů, občasně ocelorytiny a některé luxusně vypadající vazby.

Pro katalogizaci knihovny byl použit program Bach – staré a vzácné tisky, který využívá Státní okresní archiv Jeseník. Rovněž jej aplikovala a velmi podrobně popsala při zpracování Žulovské knihovny Mgr. Markéta Poskočilová v práci *Dějiny a katalog farní knihovny Žulová*

uložené v SOKA Jeseník. Stejně schéma bylo použito i při popisu Farní knihovny ve Skorošicích a nebylo nijak pozměněno. A také program Microsoft Access, kde jsem pracovala s databází knihovny v základní evidenci, která byla tvořena základními údaji z knih. Snad zpřístupnění další farní knihovny pomůže stávajícím, ale i novým badatelům rozšířit si znalosti o této oblasti.

8 Seznam pramenů a literatury

8.1 Prameny

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 161, sign. Vli, *Novodobý český překlad farní kroniky z let 1783-1931, doplněný úvodem doplněný úvodem (s retrospektivou k r. 1284) a kronikářskými zápisy z let 1932-1956*. In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=34084CA561974538B45F764D7A0E4DE9&scan=2>
2

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 158, *Farní kronika (kniha pamětihodných záznamů) 1673–1754*. In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=E381BB96C640457FA7C5D8F7F59EB9A6&scan=7>
7

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 159, *Farní kronika, Skorošice*. In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=544C557F932A418890F14605D2817CDA&scan=3>
1

Státní okresní archiv Jeseník, fond Farní úřad Skorošice, inv. č. 278, sign. Xlli, kart. 22 (*Spis Schéma uložení knih a spisů ve farní knihovně*).

Zemský archiv v Opavě, fond Jezuité Nisa, inv. č. 1., sign. 24. In:

<http://digi.archives.cz/da/permalink?xid=F6551578237A11E4B501000C29D8B843&scan=1>

8.2 Edice pramenů

Codex diplomaticus Silesiae, T. 7 cz.2 *Regesten zur schlesischen Geschichte. Zweiter Theil. Bis zum Jahre 1280*, Breslau 1835, č. 1383, s. 194.

8.3 Literatura

BOBKOVÁ, Lenka: *Velké postavy českých dějin. Jan Lucemburský Otec slavného syna*. Praha 2018.

HLEDÍKOVÁ, Zdeňka – JANÁK, Jan – DOBEŠ, Jan: *Dějiny správy českých zemí od počátku státu po současnost*. Praha 2005.

HOSÁK, Ladislav: *Historický místopis Moravy a Slezska v letech 1848-1960*. Ostrava 1967.

HRADILOVÁ, Jana: *Archiv obce Skorošice 1789-1945 (1946)*. Jeseník 2012.

MARTÍNEK, R. a kol.: *Záchrana a inventarizace drobných církevních fondů. Archiválie, knihy, notový materiál a liturgické textilie*. Olomouc 2008.

PINDUR, David: *Světla a stíny barokní církve ve Slezsku*. Český Těšín 2015.

POSKOČILOVÁ, Markéta: *Dějiny a katalog farní knihovny Žulová uložené v SOKA Jeseník*. Olomouc 2014 (nepublikovaná diplomová práce).

SKŘIVÁNEK, František – TOVAČOVSKÝ, Jaroslav: *Vratislavští biskupové v dějinách Slezska*. Praha 2004.

UHLÍŘ, Dušan: *Exil vratislavského biskupa Filipa Gottharda Schaffgotsche na Jánském Vrchu*. In: *Polská papežská nunciatura v Opavě (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*. Opava 2009.

UHLÍŘ, Dušan: *Exil vratislavského biskupa Filipa Gottharda Schaffgotsche na Jánském Vrchu*. In: *Polská papežská nunciatura v Opavě (Slezsko v církevních dějinách 18. století)*. Opava 2009.

ZUBER, Rudolf a kolektiv: *Jesenicko v období feudalismu do roku 1848*. Ostrava 1966

ZUBER, Rudolf: *Osídlení Jesenicka do počátku 15. století*. Opava 1972

8.4 Internetové zdroje

In: <http://grafiky.mzk.cz/pictures/MZK03-001025686> [citováno 16. 8. 2019].

In: <http://images.archives.cz/mrimage/common/proxy/cz/archives/CZ-227101010/inventare/dao/documents/0001/6fa7313a8eb911e19932f04da233c589.pdf>
[citováno 4. 4. 2019].

In: <http://www.clavmon.cz/chyyba/vyhlednov.asp> [citováno 16. 8. 2019].

In: https://aleph.nkp.cz/F/5PUI62R68X8TK7737G13EIJJ11VABLD2HNPPFSCPVKDVB77AK7-27388?func=full-set-set&set_number=184702&set_entry=000002&format=999
[citováno 17. 8. 2019].

In: https://aleph.nkp.cz/F/8LMVAL1MF42DUHGKBA98RGRYXMI98BBXMYHSB2364H8V1T89CV-57532?func=full-set-set&set_number=164950&set_entry=000001&format=999
[citováno 16. 8. 2019].

In: https://aleph.nkp.cz/F/GJUQUGH1R3BQ78JC4TM4PHV1RQ2G9B5G1CC5ADG4IVIKUKYA2R-44314?func=direct&local_base=AUT&doc_number=000567130 [citováno 17. 8. 2019].

In: https://aleph.nkp.cz/F/GUSC24GBSAAAX96IBP6YFDA4I5GLUJ3CKNT87VYA7FNC4KXKDFH-00816?func=full-set-set&set_number=124966&set_entry=000002&format=999
[citováno 17. 8. 2019].

In: <https://data.cerl.org/thesaurus/cni00061764> [citováno 17. 8. 2019].

In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Grafika> [citováno 17. 8. 2019].

In: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Jan_Mikul%C3%A1%C5%A1_Hampel
[citováno 17. 8. 2019].

In: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Jezuitsk%C3%A1_tisk%C3%A1rna_%E2%80%93_Praha [citováno 16. 8. 2019].

In: https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Leopold_Johann_Kaliwoda [citováno 17. 8. 2019].

In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Liturgika> [citováno 16. 8. 2019].

In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/M%C4%BDiryt> [citováno 17. 8. 2019].

In: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Vazba> [cit. 24. 4. 2019].

In: <https://www.jesenik.org/storage/user-1132/module-1761/jesenicke-toulky-pdf-nahled-15396939530phpga3m.pdf> [citováno 16. 8. 2019].

In: <http://farnostskorosice.cz/domovsk%C3%A1%20str%C3%A1nka/duhovn%C3%AD%20spr%C3%A1vc%C3%AD%20farnosti.html> [citováno 4. 4. 2019].

In: https://aleph.nkp.cz/F/IADYHAJQPT9768RA2LQBPHHANGEPRGHPFJT8A45UV4LD9ELDK8-18680?func=full-set-set&set_number=132407&set_entry=000001&format=999
[citováno 16. 8. 2019].

In: [https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Brevi%C3%A1%C5%99_\(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha\)](https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Brevi%C3%A1%C5%99_(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha)) [cit. 25. 4. 2019].

In: [https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/O%C5%99%C3%ADzka_\(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha\)](https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/O%C5%99%C3%ADzka_(ti%C5%A1t%C4%9Bn%C3%A1_kniha)) [cit. 25. 4. 2019].

9 Anotace

Jméno a příjmení: Veronika Orlová

Název katedry a fakulty: Katedra historie, Filozofická fakulta

Název diplomové práce: Dějiny a katalog historického fondu farní knihovny Skorošice

Počet znaků: 105 010

Počet titulů použité literatury: 12

Klíčová slova: Skorošice, farní knihovna, farní úřad Skorošice, katalog, Jeseník, církevní dějiny, historie, školství.

Anotace: Práce pojednává o církevních dějinách na Jesenicku s ohledem na vývoj farního systému od počátku 13. století až do 20. století. Společně s tímto farním systémem, šlo od stejného počátku školství, které je důležitou součástí této oblasti. Rozbor této části tvoří polovinu bakalářské práce, ale její hlavní částí práce je rozbor farní knihovny a farního fondu, který je uložen ve Státním okresním archivu v Jeseníkách. Pojednává o vzniku a obsahu knihovny. Způsob uložení knih a jejich dnešní stav. Také je důležitou součástí historie vzniku knihy a lidí spjatých s její výrobou.

10 Resumé

This bachelor's diploma work is devoted to the parish library Skorošice, which is stored in State district archive Jeseník. It is engaged in library formation, its development and examines the assets context in both internal and external side. There were not forgotten the history of Skorošice village, region religious administration and then history of Skorošice parish. There were also reminded priest administrators are essentially connected with the parish library. The important part of my bachelor's work is the catalogue which was created during processing of each individual writings. The aim of the work is to make parish library accessible for further research purposes.